

Çingl

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ • YIL: 15 • SAYI: 90 • MART - NİSAN 2025

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

ISSN: 1309-7717

85¹ Kültür Portalı

ASDİLEK İLETİŞİM BİLGİLERİ

Merkez Ofis

ADRES:

ASDİLEK ULUSLARARASI NAKLİYAT TİCARET TURİZM LTD. ŞTİ.
İnönü Bulvarı Yılmaz İş Merkezi 40/4 Melikgazi/ KAYSERİ
Mimarsinan VD. 0860013543

TELEFON:

0 352 336 64 12 – 4 hat

FAKS:

0 352 336 64 16

E- POSTA:

asdilek@ttmail.com

Hakan Demir Cep: 0 555 174 38 01

Çıngı

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği (KAYSADER) yayın organıdır.
(İki ayda bir yayınlanır)

ISSN: 1309-7717

KAYSADER ÇINGİ	* YAZI DANIŞMA KURULU
Adına İmtiyaz Sahibi	* Prof. Dr. Kudret ALTUN
Ismail KAYA	* Prof. Dr. Tamella ALİYEVA
Yazı İşleri Müdürü	* Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK
Kadir ACI	* Abdullah AYATA
Genel Yayın Yönetmeni	* Duran TAMER
Şeyhmus ÇİÇEK	* Köksal AKÇALI
Halkla İlişkiler	* Yusuf DOĞDU
Mustafa Ferit YILDIZ	* Mustafa ACAR
Reklam ve Tanıtım	* Dizgi, Mizanpaj
Hanife KANTAR	* Şeyhmus ÇİÇEK

İletişim Adresi

cingidergisi@gmail.com

0 352 818 55 30 - 0 532 202 71 86

Yazışma Adresi

Cumhuriyet Mah. Mevlevi Cad. Cıncıklı İşhanı
Kat: 3/307 PK: 212 Melikgazi/KAYSERİ

Katkı İçin

Kayseri Yazarlar Şairler ve Sanatçılar Derneği
Ziraat Bankası Erciyes Şubesi
İBAN: TR37 0001 0019 9171 7391 6450 01

Baskı

Çağlayan Ofset Matbaacılık
Matbaacılar Sitesi 2 Blok No.: 30
tel. faks: 0 352 336 97 56
Kocasinan/KAYSERİ

Katkı Bedeli

Yurt içi: 500 TL, Yurt dışı: 25 Euro, Kurumlar: 500 TL

Bu dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirlerin hukuki sorumlulukları yazarlarına aittir. Yazılardan ve şiirlerden dergimizin ismi belirtilerek alıntı yapılabilir. Gönderilen eserler yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yayımlanan eserlere telif ücreti ödenmez.

İçindekiler

ÖNEMSENMEK	Abdullah AYATA	3
DİYEMEM	İbrahim Halil MANTIOĞLU	5
NASİP	Nurullah ÖZDEMİR	5
AZERBAYCANLI ŞAİR AĞA LAÇINLI...	Tamilla ALİYEVA	6
KAYSERİ'NİN GÜZEL DOKTORU	Duran TAMER	12
KÜTÜPHANE VE TÜRK KÜTÜPHANELER...	Mehmet BİLGEHAN	13
HEMŞİRELER	Halil GÜLŞEN	17
TEMAS ETTİM	Şeyhmus ÇİÇEK	18
BABALAR GÜNÜNDE	İsmail KAYA	18
YAYLAYA GÖÇ	İhsan YALÇINKAYA	19
BİTMEDİ AŞK	Dursun DEMİRAY	23
MESLEK HASTALIKLARI	Mustafa ACAR	24
MİRAS YEDİLER	Leyla YILDIRIM	25
SEGAH TÜRKÜ	M. FERİT YILDIZ	26
BERBATI'YE: VAKİT RAMAZAN BERBATI	Köksal AKÇALI	28
ASABI'YE: RAMAZAN	Yusuf DOĞDU	28
VEFAT ETMEDEN VEFA	Mustafa BALABAN	29
BİR HAYALİN ARDINDAN –5	Mehmet CONAĞASI	34
PINAR BAŞINDA	Meryem IRKILATA	37
BABA	Şaniver Sude BAŞOĞLU	37
KAHVE İLE MUHABBET	Yılmaz ACI	37
AZALIYORUZ	Mustafa AYVALI	38
KÖY ODALARI EFSANESİ	Ahmet SARGIN	38
SON KERVAN	Semiha ARASBORA	39
VAH BENİM ÖMRÜM!	Ali Rıza DEMİR	39
BAĞLILIK BÜYÜSÜ	Fatma ÇETİN KABADAYI	40
BERGÜZAR	İsmet BOZKURT	41
HEKİMOĞLU...	Hasan AKAR	42
ŞİİR KUŞLARI	Nermin AKKAN	46
RASTGELE	Fatma PEKŞEN	47

ÖNEMSENMEK

Abdullah AYATA

Önemsenmek insanın erişebileceği en önemli makamlardan birsidir. Eğer bir insan önemseniorsa toplumda yeri ve değeri var demektir. Bunu elde etmek genellikle çocukluk yıllarında başlar. Liderlik vasfına sahip çocuklar, oyun arkadaşı, takım arkadaşı, sıra arkadaşı, küme arkadaşı olarak seçilmek istenirler. Sözleri itibar görür, örnek alınmaya başlar. Bulundukları ortama hâkim durumdadırlar.

Çocukların büyüklerini örnek almaları genellikle okul çağlarında başlar. Burada özenilen kişi öğretmendir. Öğretmen, giyimi, kuşamı, davranışları, kültürü, sempatisi, tarafsızlığı gibi özellikleriyle kendisini öğrencilerine kabul ettirebilirse artık onların gözünde bir kahramandır. Her davranışı öğrencileri tarafından taklit edilmeye başlanır. Onun gibi giyinmek, onun gibi konuşmak, onun gibi yürümek, ona kendini beğendirmek, gözüne girmek için âdeta yarışa girerler. Artık onun söylediği her şey doğrudur. Her olayın en iyisini o bilir, o yapar. Bu durumu gayet iyi bilen öğretmen öğrencilerini istediği gibi yönlendirme potansiyelini elde etmiştir. Bu sebepten öğretmenlik dünyanın en önemli mesleğidir. Zira işlediği hammadde insandır.

Sanatçılar, şairler, yazarlar, ressamalar, tiyatrocular, ses sanatçıları, artistler, sporcular zamanla taklit edilmeye başlarlar. Eğer taklit ediliyorlarsa bu onların iyi yolda olduklarının, önemsendiklerinin göstergesidir. İnsanlar hep özleyip erişemedikleri hayatı yaşayan, söyleyemediklerini söyleyen, yapamadıklarını

yapan insanlara gıpta ederler. Bu durum zamanla öyle bir hal alır ki, tutku, hastalık haline de gelebilir. İş yerlerine, doğan çocuklarına, sokaklara, caddelere isimleri bile verilmeye başlanır. Abdurrahim Karakoç, Nazım Hikmet, Arif Nihat Asya gibi şiir yazmak isteyen, onların kullandıkları temaları işlemeye, kullandıkları yöntemlere benzer şekilde duygularını dile getirmeye çalışan, piyasada çok sayıda şair bulunmaktadır. Tolstoy, Victor Hugo, Yaşar Kemal benzeri betimlemeler yaparak roman üretme çalışan yazarlar, Sait Faik benzeri konuları işleyen hikâyeciler günümüzde toplumun eksiklik ve aksaklıklarını onlardan etkilenecek, çözüm önerileri sunarak üretmeye devam etmektedirler. Taklit edilen ses sanatçıları, tiyatro replikleri, karikatüristler doğru yoldadırlar. Zira sanatları toplumda yer bulmuş ve değer kazanmıştır.

Şiirlerini, öykülerini, romanlarını benzeri sanat eserlerini noter tasdiki yaptırarak kayıta altına aldırarak insanların yaptıklarına anlam veremiyorum. Bilgi cimriliği yapmak insanı büyütmez. Bana göre özellikle genç yetenekler bizim yaptıklarımızdan yararlanıp kendilerini geliştirme fırsatı elde edebilmelidirler. Elbette bu durum izin almak şartıyla olmalı. Böylece kitaplarınızdan yapılan alıntılar sizin taklit edildiğiniz, özenilen örnek şahsiyet durumuna geldiğinizin habercisi olacaktır. Aslında durum yararınıza olmakta, bir nevi başkaları tarafından tanıtımınız, reklamınız yapılmaktadır. Bu sebepten daha kapsamlı düşünmek, daha hoşgörülü ve

geniş ufuklu olmanın gereğine inanıyorum. Şahsen ben, kitaplarımın isimlerine yakın, aynı anlamı içeren isimlerle kitap yayınlayan, kaynak göstermek şartıyla bazı bölümlerini kendi eserlerine alan arkadaşlarıma yardımcı olarak heveslerini kırmıyor, önlerini kapatma yoluna gitmiyorum. Herkesin kendisine göre çevresi, okuyucusu, takipçisi olduğundan böylece o alanlara ben de onlar sayesinde girmiş oluyorum. Böylece benim okuyucu ve takipçilerim de artmış oluyor.

İkinci bir kesim daha var. Sürekli olarak sizi eleştirenler. Aslında bu insanlar da sizin tanıtımınızı yapıyor. Bunlar genellikle sizinle aynı işi yapan şahsiyetlerdir. Belli bir altyapıları, kitleleri sürükleyecek eserler üretecek yetenekleri olmadığından sürekli olarak yazdıklarınızı, yaptıklarınızı, konuştuklarınızı eleştirirler. Aslında bu durum onların ezikliğinin, çaresizliğinin göstergesidir. Kıskançlık, aynı konumda olamamanın vermiş olduğu aşağılık duygusuyla en ufak hatanızı, gafınızı dallandırıp budaklandırarak yaymaya çalışırlar. Önünüzü kesmek maksadıyla toplumdaki itibarınızı zedelemek için iftiraya varıncaya kadar tevessül edebilirler. Bunların hepsine hazırlıklı olmalıyız. Hani Yörük- Türkmenlerinde "Koyunu güden kurdu görür." diye anlamlı bir deyim vardır. Bu sebepten sanatla uğraşan her insan önüne çıkabilecek her türlü zorluğa, yalana, iftiraya hazır olmalıdır. Bilinmelidir ki sizleri kirletmek için atılan çamurlar öncelikle çamuru atan şahısların ellerini kirletecektir. Sonunda, mutlak sizi tanıyanlar, karakterinizi duruşunuzu, fikir yapınızı bilenler aklayıp, daha güçlü olarak hayata tutunmanızı sağlayacaklardır. Bu durum da sizin oldukça önemsendiğinizi, değerinizin ve ağırlığınız olduğunu göstermektedir. Zaten bir insanın herkes tarafından sayılıp sevilmesi mümkün değildir. İyiler tarafından sevilen bir insan haliyle kötüler tarafından sevilmemekte varlığı istenmemektedir.

Bir de bu iki olgunun dışında olan insan karakterleri vardır. Eğer herkes tarafından

seviliyorsanız, daha doğrusu sevilip sayılıyor gibi davranışlarla karşılaşıyorsanız buna inanmayın. O anki ortamın ahengini bozmamak, insanlara ters düşmemek belki de tartışmaya girmemek için sessiz kalan veya uyumluymuş gibi görünen tipler mutlaka vardır.

Eğer bir insan yaşadığı toplumda, içinde bulunduğu arkadaş ve dost çevresinde itibar görmüyor, aranılıp sorulmuyorsa, bir yere gittiği zaman dönüşünde nerede olduğu, neler yaptığı merak edilmiyorsa bu tehlikeli bir durumdur. Elde edebileceği bir başarı takdir edilmiyor, yaptıkları görmezlikten, konuştukları duymazlıktan geliniyorsa, toplantılara, sohbetlere davet edilip fikri sorulmuyorsa o insan artık değerini yitirmiştir. Varlığına sevinilmeyen, yokluğuna kimsenin üzülmeyen bedeni ve görüntüsünden başka özelliği olmayan değersiz bir varlıktır. Haliyle dünyaya, insanlığa, ülke geleceğine de katkısı, yararı yoktur. Haliyle ciddiye alınacak, takdir edilecek, önemsenecek tarafı veya çekinilecek, korkulacak yönü de yoktur. "Nötr" durumdadır. Sıfırdır, değersizdir...

Böyle bir durumu Kayserili gencin birisi arabasının camına yazmış olduğu şu sözlerle belirtmiş ve çok dikkatimi çekerek hoşuma gitmişti. Büyük ihtimalle sevdiğine şahsının önemsenmediği sitemini yapıyor, duygularını şöyle dile getiriyordu. "Sen beni pek maasimiyon elaaam."

Hani derler ya; "Allah hiç kimseyi gördüğünden geri koymasın." İşte bu sebepten insanı önemsememek, dışlamak, toplumdan tecrit etmek ona verilebilecek en ağır cezalardan birsidir. Bu sebepten toplum yargısı önünde değer bulabilmek, cezalı durma düşmemek için mesleğimizde, yetenekli olduğumuz alanlarda faydalı, insanların yararlanabileceği işler yaparak aranan, sorulan, önemsenen insanlar haline gelmeye ve kendimizi geliştirmeye gayret etmeliyiz.

DİYEMEM

Gözyaşımın yoktur haddi hesabı.
Çağlayan sulara nehir diyemem.
İçilmez olası aşkın şarabı!
En acı yuduma zehir diyemem.

Sevdam bir ah olup düştü dilime.
Gün doğar mı bilmem istikbalime.
Zincir vurulurken her hayalime,
Zindanda yatana esir diyemem.

Evde tek başına kalıp öylece,
Hasretle maziye andım sadece.
İssız sokaklarda gezip her gece,
Matem diyarına şehir diyemem.

Miadı dolunca tatlı rüyanın,
Kârı dert olurmuş malihüyanın.
Yokluğunu çekse bile dünyanın,
Gönlü tok insana fakir diyemem.

Anladım ki sevmek büyük kabahat.
Boşuna vermesin kimse nasihat.
Zaten yeryüzünde söndü bu hayat.
Toprağın altına kabir diyemem.

Bir tebessüm için çektiğim çile,
Devirir en yüce dağları bile.
Daha ne söylesem gelmiyor dile.
Ettiğim kelama kibir diyemem.

İbrahim Halil MANTIOĞLU

NASİP

Beden küçük hırka büyük
Kul payına taksim budur
Söz imtihan kelime yük
Dil payına taksim budur
Can özüne cemre değer
Kati hükme boyun eyer
Uykusundan uyanır yer
“Ol” payına taksim budur
Meyve bulur muradını
Alır topraktan tadını
Hâzân tamlar miadını
Dal payına taksim budur
Aşk kıvılcım sevda ışıık
Semâh döndü nice âşık
Menzil uzak yol karışık
Bul payına taksim budur
Seyri bi’hoş dikenini hor
Nesebini bülbüle sor
Mihricanda yaşatmak zor
Gül payına taksim budur
Müptelası nefis barının
Ticareti ne arının
Çok ortağı var kârının
Bal payına taksim budur
Harareti bekler nöbet
Uçtan uca ezel ebet
Bir damlacık suya gurbet
Çöl payına taksim budur
Dünya döner güneş durur
Ruh uyanır beden uyur
Gece korkunç kara çukur
Dol payına taksim budur
Çırpı kanat kaldım geri
Tenten öte candan beri
Öp Narmânî kara yeri
Öl payına taksim budur

Nurullah ÖZDEMİR (NARMÂNÎ)

AZERBAIJANLI ŞAİR AĞA LAÇINLI'NIN 'SEVGİMİZLE SEVİNDİREK' İSİMLİ KİTABINDAKİ ŞİİRLERİN POETİKASI

Tamilla ALİYEVA

Bu gün şiirlerinden sizlere söz açacağım Ağa Lacınlı Aliyev, Azerbaycan Karabağ bölgesinde, güzelliği dillere destan Lâçin şehrinde Oğuldere köyünde dünyaya göz açmıştı. Sade bir ailenin çocuğu idi Ağa. Liseyi bitirdi, Başkent Bakı'ya geldi, Üniversite kazandı. Üniversiteden mezun olduktan sonra Azerbaycan Yazarlar Birliği bu başarılı genci Moskova "ya-Maksim Gorki adına Edebiyat Enstitüsünde okumaya gönderdi. Moskova hayatı, dünyaca ünlü Rus şair ve yazarlarından yaratıcılık eğimi dersleri almak onu tamamen değiştirdi. Geri döndükten sonra hem şiir sanatı ile meşgul oldu, aynı zamanda doktora yapmaya başladı. Doktorası bittikten sonra Dünya Edebiyatı Bölümünde Dr. Öğretim Üyesi kadrosuna atandı. Ağa Moskova 'da eğitim alırken dünyaca ünlü profesörlerden dünya edebiyatı, özellikle, Batı Edebiyatı hakkında derin ilmi bilgi almıştır. Bir süreden sonra Ağa Hocam çalıştığı bölümde Doçentlik belgesi aldı. Aslında her şey güzeldi. Çocukları üniversitede okumaya başladı. Bir bir diploma almaya başladılar. Kendisi Profesörlüğe başvurmak için sabahlara kadar uyumadı, kitabını hazırladı, makaleler yazdı, artık her şey hazır idi ki; Azrail kapıda görüldü. Azrail'in kapıda beklediği gün Ağa Hoca dersini demiş, bir belge için dekanlığa gelmişti. Ve birden ne olduysa, elini kalbinin üzerine koydu ve derinden ah çekti, son sözü:- Hayır, yok, böyle olmaz. Demek istedi ve diyemedi. Derin bir nefes, son defa etrafa uzun uzadı bir bakış, yüzünde hüznü ifade şöyle diyordu sanki "Melek Hanımı, çocuklarımı bırakıp nereye böyle?" Ve gitti...

Şimdi Doğu Anadolu'nun güzel şehrinde (Muş'ta) güneşin dağların arkasına uyumaya

gittiği bir zamanda senin kutsal ruhunla baş başayım. Güneş kızıl saçlarını dağın başında "unutmuş". Bir ona, bir senin Sevgimizle Sevindirek kitabına bakıyorum. Şiirlerinin içindeki "mücevherlere" bayılmışım. Bu ne dil, bu ne üslup* Önce konulara dikkat edelim, sonra sohbetimizi "mücevherlerle" devam edelim. Benim düşünceme göre mücevher dil ve üslup demektir.

Şairin maneviyat konulu şiirleri vatan, aşk, aile, evlat sevgisidir. Şairin kitabının ilk sayfası vatanla başlar. Ağa Lacınlı kitabındaki konuları başlıklar altında vermiştir. Örneğin; ilk başlık 'Vatanın Yolunda' adlanır. Ve ilk şiir Vatan Büyüklüğü silsilesinden Himaye ismini taşımaktadır. Şair der ki,

Benim bir vatanım, bir mesleğim var,/ Hayranım talihin vatan payına./Nübar çiçeğini acır arzular,/ Borçluyum yurdumun hakkı-sayına (8)

Ağa Lacınlı vatani öyle severek anlatır ki, diyecek söz bulamuyorsun. Şair vatani en güzel sözlerle övmektedir. Hayatta ne kazanmışsa, bunları vatanın himayesinde yaşadığı için kazanmıştır. Hatta şiirin ismi Himaye adlanır. Şaire göre vatan bir annedir, himayesinde bütün insanları koruyup saklıyor. Şairin bu düşüncesi dünyaya mesaj gibi gidiyor, şaire göre o vatanda ak gün-mutlu gün arıyor, vatan da bahtını onda arıyor. Çok güzel bir ifade veya söz oyunu. Şaire göre, dağlar da, tufan da ebedileşerek vatanın himayesinde yaşıyorlar. Ağa Lacınlı'nın vatan konulu şiirlerinden biri de 'Heyif ki' isimli şiiridir. Şair burada insanların vatana lakayt münasebetinden konuşarak der ki, Güneyli kardeşlerimizin derdine derman olmadık, merhem olup kardeşlerimizin yarasına sarınmadık. Bu

ifade mecazdır, şair vatana canlı insan gibi bakıyor, onun yarasını sarmak istiyor.

Ağa Lacınlı'nın şiirlerinde sevgi konusu şiirlerine rastladık. Şairin kitabında Sevgi Barışığı isimli başlık altında ilk şiiri Gelirim, Gümanlı Çağırışına isimli şiiridir. Şiirden belli oluyor ki, bir genç kız kendinden yaşlı birisine âşık olmuş ve ona gizli kâğıt göndermiş. Tabii ki, o insan bu kızın sevgi dolu kâğıtlına hayır dememiş ve görüşe geleceğine söz vermiştir:

Ne sevinç umarım, ne gam, ne kerem/
Çıkarım sevdanın son yarışına/ Gelirim gü-
manlı çağırışına (120)

Şairin Sevgi Barışığı (124); Allah İnsaf Versin (125); Yıldız Uçanda (126); Bu Güzelin (127); Incinip Yanımdan Yayına Güzel (127); Senin Tılsımın (128); Yalnız Kadınlar (130); Sevgilim, Bilirim Küsen Değilsin (131); Dilin-Yüreğin (133); Sevgimizden Töremiş (135) vs. şiirlerinde aşkın her yüzünü derin poetika ile okurlarına iletmeği başarmıştır.

Ağa Lacınlı'nın insan maneviyatının iç dünyasını gösteren şiirlere rastladık. O şiirler kadın ve evlat konusunu bizlere sunmuştur. Birkaç örneğe dikkat edelim. Şairin Kapını Tez Aç (32) şiirinde hafif ince bir duygu kendine yer etmiştir. Şiirde temiz bir aşk var. Aynı zamanda şair bu şiiri ile onu kapılar önünde saklayıp üzenlere de mesajı var:

Kapılar önünde şuh dilim batır,/ Kapılar
önünde titreyir dizim./ Erkim bir evime, bir
sana çatır,/ Kapını yüzüme tez aç, azizim. (33)

Şair bir isimli şiirinde erkeklere sitem ediyor. Onlara der ki, Allah insaf versin biz erkeklere, kadını sevgi ile sevindirmedik. Kadının sesi müzik sesidir, buna önem vermiyoruz. Eğer kadının gözü gamla doludursa biz onu içmiyoruz. Fikirlerimiz para kesesinde, aslında biz parayı değil, güler yüzlü kadınların nazını çekmeliyiz. Bu düşüncelere kadına verilen değer ve erkeklerin manevi dünyası ortaya çıkıyor. Şairin Yalnız Kadınlar isimli şiiri okurların dikkatini çekmiştir. Şaire göre yalnız yaşayan kadınların kalbine çapraz dağ çekilmiş ve o yalnız kadınlar yalancı hayale sığınmışlar. Şiirin her mısrasında yalnız kadınların derdi, ah, nalesi anlatılır:

Kınaya bildireme kalp esirini/ Sırdaş di-
liyorum her birinize/ Bir tütün kokulu elin itri-
ni,/ Çekmek isterdiniz ciğerinize (131)

Şairin müracaat ettiği manevi konulardan biri de evlat sevgisidir. Onun Sevinç isimli kızı küçük yaşta hastalığa yenik düşerek hayatını kayp etmiştir. Ağa Üstadımın Sevincim isimli şiiri beni gözyaşına bürüdü. Şair küçük yaşta ölen Sevinç'e eğit yazmış. Şair Sevinci bir inciye benzetir. Şaire göre, Sevincin ölümü onun bağına soldurdu. Ağa Hocam evladının derdini okurlara iletirken poetik ifadeler kullanmıştır. Leksik vahit olan omonimi ustalıklı şiire yerleştirilmiştir. Kalbidir evinin kalbi hasarı. Burada birinci kalp yürek anlamında; ikinci kalbi yüksek, yüce anlamındadır. Evinin hasarı kalbidir. Burada canlılığı cansıza çevirirler ki bu da obrazlılıktır. Aynı zamanda mecaz ve teşbih türü kullanmıştır. Şimdi ise şairin şiirlerinin poetikasına dikkat edelim. Şiirde bu kadar mecaz olur mu? Bu kadar leksik vahit, bu kadar Halk Bilimi örnekleri, obrazlılık, lehçe (dialektoloji) deyimler-şasırıp kaldım. Kitadaki şiirlerin poetikası hakkında bir eser veya bir nece eser yazıla bilir. Evet, şiirlerin içindeki poetikayı bir bir inceledik. Nerden başlayacağımızı bilmedik. Çünkü eser güzellikle dopdoludur. Ağa Lacınlı'nın şiirleri çeşitli konulardadır. Hayatımızda hanki olayla rastlaşırsa, onlar bu şiirlerin içindedir. Vatan, din, sevgi, doğa, evlat, anne-baba sevgisi, iş hayatı, Azerbaycan'ın başına gelen çeşitli olaylar şairane bir şekilde kaleme alınmıştır. Konular çeşitli olduğu için biz eserlerin dil ve üslubuna dikkat yetirdik. Bunu da unutmadan diyelim ki, Ağa Lacınlı'nın kendine mahsus üslubu, yolu, kuralı vardır. O vatan sevgisini şuar şeklinde demiyor, o sevgiyi çeşitli olayların içinde sakın, zarif, astaca ve ustaca söylemektedir. Ağa Lacınlı'nın şiirlerinde dil ve üsluba söz olamaz, belki son zamanlarda poetikası bu kadar zengin olan ilk şiir kitabı gördüm. Öncelikle, leksik vahitlere dikkat edelim. Öncelikle omonimlere bakalım. Omonimler aynı yazılan, çeşitli anlam veren sözlerdir. Örneğin; Çağ (49)..çag sözü hem şen, hem de dönem anlamındadır. Sağ (49) sözü-insanın hayatta olması, yaşaması ve istigamet anlamındadır. Kanın (55); insanın kanı; kanın –anlayın (başla düşün) anlamındadır. Sevinç (70) insan ismi; sevinç (79) mutluluk anlamındadır. Pul pul (117) balığın üzerinde pul pul; bir de pul para anlamındadır.

Sinonimlere örnekler: bağ-bostan; dâhiler-akiller, pay-pürüş (9); çizma-kara (10); sorgu-sual; şahin-şongar; yaltak-yalotu (11); korku-üşün; yar-yoldaş (14), kan-kargış (17); çirk-zibil; göyermek-boy vermek (25); kar-yağış (27); kelek-kurgu; tele-çele (29), kandaş-kardaş (30) dam-taş (37); toy-düğün; yağı-yad (40); sınmak-kırılmak; aynmak-durulmak (41); yol güde-bere kese (43) var-devlet; yetim-yesir (50); od-alev (51); talih-baht (52); yağı-düşman (58); noğul-nabat (61); tör-tç-küntü-atılgı (62); ad-san; çalış-çarpış; gün-güzeran (67); ağladı-sızladı (84); gam-kusse (105); yol-iz (110); zağa-magara; hay-küy; dava-derman (111); silah-mermi (115); elek-halbur (117); dost-sırdaş; çopur-çirkin (129); fikir-hayal (131); acı-acı (132); danışmak-dinmek (133); kendir-sicim (141); arı-duru; çekişmek-didişmek (143); namus-ar (147) vs. Şimdi ise sinonimlerden sinonimleri mısra içinde görelim:

Bu köyün kuralı kadimi, ulu,/ Her kes bir birini beğenir, sevir./ Her kes dost-aşnadı, kabak-geşerdir,/ Bu hakkın-selamın manası derin. (47)

Sinonimlerin en güçlü türü sinonimik-tereddir. Bir kaç örnek gösterelim:-Ovulma-sovrulma-sellenme (22); helim-sargı-can-sız-cuna (63); ne var, ne yok-nasılsın (75); eğlence-kef-damak-çalgı (81); sıkıldın-kurudun-bir kovaya döndün (85) vs.

Şimdi ise antonimlere dikkat edelim. Bil-digimiz gibi Antonimler diltiklikte sinonim gibi önemli yere maliktir, şiirin dilini zenginleştirirler. Antonim de Yunanca bir kelime olup bir birine zıt sözler şiirde kendine yer bulmuş ve şiirin dilini zenginleştirmiştir. Ağa Üstadımın şiirlerinin dilinde sinonim gibi antonimler de çoktur. Şair antonimleri şiirinin dilinde inci gibi kullanmış, şiirinin dilini altına çevirmiştir. Örnekler:-gözsüz-göz; dahi-akıl; azgın-nadan (9); hırdaca-büyük (10); şahin-bayguş (11); gam-sevinç; el vurmak-pel vurmak (12); kül-kömür (13); özge-dost (14); haram-helal (16); ner-karınca (17); sağ-sol (21); keder-sevinç (22); hak-haksız (24); düzlik-biclik; inam-şüphe; gül-tiken (34); altı-üstü; sağ-solu (28); bilen-bilmeyen; yukarı-aşağı; od-buz (39); vuruşmak-barışmak (40); dost-aşna (41); aşağı-gelbi (45); düz-egri (47);

uşak-büyük (48), dost-yad; gece-gündüz; yahşı-yaman; yalan-dogru; satılmak-alınmak (50); az-çok; aç-tok; var-yok; burda-orada; bedbaht-hoşbaht (53); yakın-yaman; dost-yad; su-od (57); saklamak-yaymak (59); kara-ak (60); akşam-seher (61); varlık-yokluk (65); yer-gök (72); itki-kazanc (76); yaman-yahşı; uduzan-udan (77); sevgi-nefret (84); gelmek-gedmek (93); kış-yaz (95); sert-yumuşak; tütn-bal (97); eskik-artık (100); yakın-yad (109); aparmak-getirmek (113); kapkaynar-serinb (125); akıllı-deli (128); Guzey-Güney (136); tok-aç (138); küçük-büyük (149) vs. Şimdi ise antonimleri birkaç mısra içinde okurlara takdim edelim:

Alevlendi ömür berem,/Dostta hal yok, yadda kerem./Gece-gündüz dövüşerim,! Ne kadar ki, sağdı gamım (50)

Eserlerin dilinde, özellikle, şiirin dilinde obrazlı ifadeler kullanmak şiirindilini, güzelliğini fazlasıyla artırmaktadır. Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin dili obrazlı ifadelerle süslenmiştir. Onları sizlere takdim etmek isterim. Örneğin; Vatan bahtını bende arıyor; Dağlar vatanın himayesinde yaşıyor; Vatan gözsüzleri gözünden koymuyor (9); Güman direğini dibinden kıran; İçimiz ovçulu; içimiz ovlu (12); Fikrim var, derdinin belini kırım; Namerdin eliyle çaldırım seni (13); Sana yanlışlığım-la kast eylemişim (14); Dünya kümese sığıp bine tutuptur; Duman binip yeher dağı; Yağmur çölü çimizdirip; Çahmar çaylar ıtırlanmı; Nagıllaşıp novlu bulak; Nagmeleşip kıvrım dere (15); Koy gümrak günlerin baş aparmasın; Özüm başdaşımı gezen mezarın; Hayalden yaddaşa serinlik damır; Unuta bilmesem ağrını, yası; Nerde yumuşak giley, helimcehenek (18); Maral otlarını baş başa düyüp (19); Yalanın tabutu (26); Her kesle dil tapan kaman olasın (28); Sevgimle vuruştular; Kismetime daraştılar; Gumanımı kurşunlayan (29); Od almış dağların bozarmış kürkü (31); O güller bir dağa bel bağlamıştı (32); Temiz kapılar serilir sedli önüme (33); Derdi dehreleyen arkam olaydı; Hissim de özümle çok savaşmasın (37); Ağrı çekmiş arzuların; Ağrı çekmiş arzuların öz kamıyla yüz yüzedir (38); Ferzyeler feth eyledi benim gibi deli dolu (38); Kösürem ey gönül (48); Yayımız hoş üzlüydü, kışı kaşkabaklı (44); Tenha

ocak taşı, ne deyim onda; Sevgilimin hevesi gur, bahtı kasıptır (46); Kalbim buza dönmüş, duygular kara (48); Talih da gamçını dözene çekir (50); Taş yürekler hopa bilmek; Gün dağlara tırmanır; Biz günden asılmışık; Günün ağır yükünü tartma; Sabahın günahını akşam yıkıyor; Ömrün günortası (51); Talihin Kuzeyi baktı Güneye (54); Tale naz eyledi bizi duyunca (54); Yürekten su içti damarın zoğu (55); Bazen kar oldu hissin kulağı (57); Ölümü öldürmek efsunu varmı? (63). Yüregın talihi tükten asılmış (65); Çölde sekiz yazan zeytin kolları (65); Rüzgâra bürünmüş, yere kısılmış (65); Geceyi hürküttücingilti ses (65); Sındı şimşekin billur badesi (65); Ömrü asan yolla ölüme kovmak (66); İyilige tele kurulmaz (66); Közertgümanımı (66); Yalınkat sözüne bazen yalan kat (66); Gümanı közertmek (66); yıldızlar başa serpelendi (66); Güneş hortumuyla çekecek karı (67); küçük sevincim hapse alınmış (71); gümanımın beli sınımış (71); Ölecek yas isimli ifrite karı (67); Koynum gam yuvası (74); Sinirim canımda tumarlanır (74); Ey sevgilim kinimi yıka (74); Tarih gözendi (81); Tarih susmadı (81); Sözsen –sevinç çalarların gam ilmeli (83); Sen hırmansın, küreğinde zülmün veli (83); Sen dileksin, çağlayışın dağı deler (83); Kalbimi dağladı gamlı tarihin (84); Hayat bostanına gözünün alovuçilenen halkım (85); Ey ölüm, kuduz dışın var. (87); Alnımın şumundaacelinleki (89); Ölümle behsetmk; Ölümü kovmak (89); Alnımın kırışlarında batmak (90); Gur denizde biten çiçek su der, meler (99); Karanlık diksiner (103); Sesin dustak olması (104); Yalana kına yakmak (104); Dünenimi düzme sapa (104); Bekliyor gam yeyeyeye (110); Dağların dağ yüreği berk sinacak (112); Dağlar susup kanlı kanlı (112); Magaralar mat kalıp (112); Gözlerimde dag eridi (112); Hazinele inek gibi sağıldı (112); Dağlar bize dag olacak dağılacak (112) Halkın damarına kin yeritmek (115); Dağlarkardaşımız (115); Gönlün sevda kuşu (119); Sevdanın son yarışı (120); Sevdanın son yarışı (120); Balıklar pulunu ışığa tuttu (121); Açmadı isteyin tomurcukları (121); Dolu gözlerin gamını içmek (125); Tamah para kesesinde yüzüyır (125); Şeytan şüpheden öğüt almak (125); Buzlaşan kalbın sınması (125); Akıllı aşkıma deli denil-

miş (128); Acacakmiisteyinin ter gülü, (134), Özülüküf üstünde kurulan sevgi (135); Sevda çırağımız birlikte alıştı; Garip cihazların yeri kızındı; Yıldız barişti, kaynak tuttu (136); Rüşvet alan ele bil ki, göd nehredir (139); Zindan meler, çekiç meler (143) vs.

Ağa Laçınlı'nın şiirlerindeki obrazlı ifadeleri okurların dikkatine sunduk, şimdi ise bu örneklerden bir necesini mısra içinde okurların dikkatine sunalım. Sunalım da dörtlülüklerde öyle bir obrazlılık var ki, onların kolunu kanadını kırmayalım:

Derdime dağ çektin, ay dogma dağım/
Gönül kövrelmedi, kan ağlamadı./ Taşını yalayan yalın ayağım/ Yonula-yonula hiç ağrımadı (42)

Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin güzelliği ondadır ki, bu şiirlerde hem de bol mecazlar vardır. Mecazlar şiirin dilini zenginleştirmekle beraber, aynı zamanda şairin bir filozof yanı olduğunu da göstermektedir. Şairin kitabının 42'ci sayfasında isimsiz şiirinde 14 tane obrazlılığa ait ifade var ve bu ifadelerin hepsi yenidir, tazedir. Diğer şiirlerde Bu da Bir Sınaktır (66); daha bir isimsiz (72) şiirinde, Senin Tılsımın (129); Sizin Sayenizde (137) şiirleri baştanbaşa obrazlı ifadelerle süslenmiştir. Bu ise şairin kaleminin gücünden haber vermektedir.

Bildiğimiz gibi, eserin dilinde sözler iki anlamda işlenmektedir:- Müştekim ve mecazi (değişmeceli). Sözlerin müstegim anlamda işlenilmesi canlı dile, umum halk diline, edebi dile ve bütün mefkûrelere aittir. Yani konuşma dilinde öyle bir yer yoktur ki, orada sözler asıl manasında kullanılsın. Edebi dili, şiirin dilini güzelleştiren edebi kurallardan biri de mecazlardır. Mecazlar belli mefhumların bir biri ile karşılaştırılmasıdır. Mecaz ve istiarelerden faydalanmayan dil bedii dil sayıla bilmez. Ağa Laçınlı'nın şiir dilinde sayısız-hesabsız mecazlar ve onların türleri vardır. Öncelikle, bu mecazları ayrı ayrılıkta verelim, sonra ise mısranın içinde bir örnek sunalım. Örnekler: Nübar çiçeğini acır arzular; Aslanı tavşan eder gurbet kokusu (8), Gariplik adamın bağrını delir (9); Merhem olup yarasına sarınmadım (10); Kılıç kesmeyi eller demişken, kar kış kesiptir, nefes kesiptir (17); Yağanken ömrüme kazanın karı; Emelim istisi

buzu çatlattı (28); Külek esip, kum doldurup; Yaddaş adlı o kuyunu (28); Arzum unu kündelendi (29); Şer şumunuşırımladı; Yolumuzu haramladı (30); Kalbim darda kalıp, arzum örende (32); Kürlük diye diye kürküm od aldı (33); Derde tüstü veren odum-ocağım(37), Kurtlar arkacında kurudup ahı (37); Gülme تنها cefakeşin tılsım kırmış uğuruna. Cırmagimlacıgır açtım, çıgırım yol namizedi (38); Ucalıgaözülhördüm aktarışlar kuyusunda (38); Kalbi üşüdende soğuk bakışlar; Azdım hayallerin genişliğinde (41); Günlerin denizinde samandan yapışmışız (51); Kızıl olmaz sarı saman; Kan kokulu sefer (75); Hesapla halkın kara gününü (77); Kırgı gözü geleceğe zillenen (77); Her tacın resminde kan kokusu var (80); Bütün taçlıların bir kokusu var (80); Tarih de gözendi gerçek gileyle (81), Yanırasr-asrzalımlık tacı; Özü kan kokulu, taleyi acı (82); “arkaların” nişan aldı küreğinden (83); Neden çok dileyin sağ kalmadı hiç (84); Canımız ağızında az üyünmedi; Merdliğin sineye değen güllede; Yüreğin arkına nisgil akmasa (87); Kini de içirik biz için için (88), Sağ ol de ölümü lengiden nere; Ağırlı yüreği şen zarafatla; şüurlu zarafatla kıdıklayıram (89); Ne kara toprağa can bağışlamak (90); Ölümle güreşmek yarışlarında; Ölümle ebedi elbeyakalık; Ölüm ölmezdi ki, her kesi eğir (91); Her kes özünde kabir kazandı (94); Zindanın dar gözlüğü; Ses akıp damla damla (103); Dedemi yandırmısan (105); Bir hanım eriyle söz güleştirende; Sevgini ağırdar kinin yumruğu (131) vs.

Bu örneklerde Şerinşumuşırımlaması; Yolu haramlaması; Sabrı tarımlaması; Od-ocağın derde tüstü vermesi;Derdı dehrelemek; Cırmaklacıgır açmak; Cıgırın namizede benzitlmesi (mecaz ve teşbih); Arzuların ağıri ekmesi (mecaz ve obrazlılık)kamlı yüz yüze gelmek (mecaz ve obrazlılık) vs. derin formada bir mecazdır.

Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin dilinde teşbihler var. Yani Mecazın bir türü olan teşbihler. Şairin Ölümsüz Ölüm başlığı altında verdiği Vakitsiz Ölümler şiiri baştanbaşa mecaz ve onun türü teşbihdir. Genel başlık bile mecazdır Ölümsüz Ölüm. Mananın derinliğine

bakınız. Ölümsüz Ölüm? Bir derin sorudur, cevabını bulana. Kini, kin insana ait bir özellik. Elle tutulmuyor, gözle görünmüyor, ama şair onu mecazi anlamda ve teşbih türü ile okurlara gösterir. Şiir insan karakterini okurlar için açmaktadır. Bu karakterin içinde insana ait her şey var. İnsanın canlı olmayan kömekcisi-yardımcısı var. O yardımcı bazen gözlerde sımıcak yaş oluyor. Bazen dünyanın dava korkusu, küreği karartan kırmanc, bazen yamalı kadın dizliği; Fakirlik insana düşman; insanın yardımsızlığı; çerçi, belki de neçi; kansoran, süründürmeci; tikanlı söz; iten iz vs. Bu örneklerde kaç mana saklanmıştı. Sadece dil ve üslup değil, hem de derin anlamlar var bu örneklerde.

Deyimler–halk dilinde işlenen kanatlı sözlerdir, atasözlerine yakın düşüncelerdir. Ağa Laçınlı'nın da şiirlerinde dilinde çok sayıda deyimler vardır. Bu deyimler düşüncelerin poetikliğini artırmaktadır. Örneklere dikkat edelim. Yüzü ağartmadı; Neçe mayanı akıttı çaya (16); Göze kül üfürmek; Başımda çomak çatdamır (18); Yaşayarık, görerik (25); Söz büyütmrk; Boynum eyribitiptir (32); Süt dolu arkım olaydı (37); Gitmek istiyorum dev uykusuna (43); Bu hakkın, selamın manası derin (47); Hiç tüküm de ürpenmedi (49); Dilim dilim olası dilim (73); Ay sağ elim başına (75), Dindi etim döküldü (78); Toprağı elekte elenen halkım (84); Balalar analı yetime döndü (92); Aşına su katıla (107); Yüzü soğukluk (108); Barı birce defa kekliği aza; Halkı parmağında oynatanlar (117); kuru-kuru söz vermek (122); Aşır başımızdan başka iş (125); baş çatlatan çax-çax (139); Aydan arı adımız, sudan duru ismimiz (143) vs.

Üstadım Ağa Laçınlı şiirlerinin dilinde çok sayıda söz oyunu kullanmıştır. Örneğin; Kadrini bildiğim kadir bilecek (8); Doğrulamak isterim doğruluk ile (17); Asılı kalıram ad asanlardan (33); Silaha sarıldı sayılım diye (34); Bu günün kazancı bu günden getti (35); Gidenler gayıta, gidenler döne (37); Ey gidi dünyanın girinliğinde (41); Özü, özlüğü şerik ellerin (47); Geçtim dert oyumlu deli oyundan (56); Yürekler yürekle okuna bilse (56); Gülmeli yer güllendi; Gül vur hay gülle-

leni; Güllükteki güllüye (63); Az vakitte gam özü batacak gеме; Umdugum hoş günü; hoş güzeranı (67); Fısgırığı fışıldar (69); Yad gülleynen güllelendi (77); Pisler pisliğinde gördü xeyiri (81); Kömekçinin o çerçi, ne bilim neçi (88); Bu dünya oynatan, insan oynayan (89), Toz dumanı boz dumana karışacak; Dağlar bize dağ olacak, dağılacak (112); Atndan, maldan; Yağdan, Baldan; Tirme şaldan; Ya pişmişten; Ya kışmışten (113); Çekişeriz, eyişeriz; yerli-yersiz döyüşeriz; Yerli yersiz gen düşeriz (145); O yalan kalaycısı; Sap gumanınkaycısı (148);

Okurlarımıza malumdur ki, edebi kültürümüzün dilini zenginleştiren edebiyatımızın temeli olan Halk edebiyatıdır. Halk edebiyatı hiç solmayan, değerini kaybetmeyen bir kumaştır. Belki de değerli altındır. Ağa Laçınlı üstadımın dilinde çok sayıda hak edebiyatı örnekleri bulunmaktadır. Örneklere bakalım:- Papagın dalını kaldırmak (68); Fıskırıkta bir nakıştı (70); Sagsagan cırtıldadı (123); De, uçan yıldız mı apardı seni? (126); -Muştulugum güllü çarğat (130) vs. Bu örneklerde örf-adet, inançlar vardır.

Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin dilinde çok sayıda arkaik sözler vardır. Örneğin; Durulga (27); Küyük (29); Görkü (30); Bac (84); Matah (85); Burmanc (88); Gedergi (93); Yortma (94); Güdük (95); Çavımak (101); Dehlemek (104); Torlamak (105); Genşer (107); Barat; Tıgı; Pile (115); Gülükçü (129); Kınak (138) vs. Bildiğimiz gibi, bedii eserlerde:-ister nesr, isterse de nazm eserlerinde lehçe sözleri kullanılır. İlmi dilde buna dialektolojiya denilir. Dialektolojiya ilmi ülkenin çeşitli bölgelerinde yaşayan insanlara mahsus diller, yani lehçeler üzerinde araştırma yapan bir ilimdir. Aynı zamanda Azerbaycan'da yayımlanan Edebiyat Teorisi kitaplarında yazar ve şairlerin dilinde kullanılan lehçe sözlerini kabul etmiyor, sadece eserdeki kahramanlar lehçe ile konuşa bilirler. Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin dilinde az da olsa lehçe sözlerini gördük ve bu sözler Dağlık Karabag'a ait sözlerdir. Gelin örneklere bakalım. Direşir (9); Tepeleme (12); Bularladı (13); Ismaric (14); Yortmak; hıncıp; Çahmar (15); Yarmaça; Biji-biji; Çön

(16); Bicedağala (17); Perik; Dıgırlanmak (25); Küyleşmek (28); Qağa; Tarımlamak (30); Kür, Key, Yovuk (35); Davalık; Şülek (37); Dehrlenmek (40); Aynımak (41); Şini (42); Teylenmek (43); Gelbi (45); Gınak, Ortabazlık (52); Gılincık (53); Sümme (54); Kür (56); Küt, cad (57); Günaglı (61); Dözüş (62); Gayımlaşmak (64); Gumeldanmak (65); Maggac (67); Dadüyün (71); Tezedden (72) vs.

Ağa Laçınlı'nın şiirlerinin dilindeki vulgarizmden konuşalım. Azerbaycan'da yayımlanan Edebiyat Nazariyesi (teorisi) kitabında bu konu hakkında şöyle yazılır: "Genel olarak edebi dilde işlenmeyen kaba sözlerde bedii eserde istifadeye vulgarizm denilir. Nasıl olur ki, edebi dilde kaba, edepsiz sözler işlenebilir? Vulgar sözlerin ne maksatla işlendiğin anlamak için bu sözlerin hankı obrazın dilinden işlendiğine dikkat etmek lazımdır" (Mikayılov 1981:179)

Yeni edebiyat türü olan Karşılaştırmalı Edebiyatın kurallarından biri etkidir. Dünya edebiyatı yarandığı günden etki olmuştur ve git gide daha çok vardır. Örneğin, ilk edebi türlerin İki çay arasından çıktığını biliyoruz. Gilgamıs Destanı ve oradaki kahramanlık destanları. Dünya halklarının yarattığı edebi örneklerde bunların etkisini görmekteyiz. Örneğin, İki çay arasında kahramanlık destanlarının Homer'in İliada ve Odiseya destanına, Avesta'nın Yunan felsefesine, tıbbına, nucum ilimlerine etkisi veya Kitabı-Dede Korkutun'un, Orta Çağ Avrupa destanlarına, özellikle, İskandinav destanına, 19 yy. Avrupa Edebiyatının Türkiye, Rusya, Azerbaycan edebiyatına etkisi, Ş.Bronte-CenEyr -R.N. Güntekin Çalikuşu; G.Flober Madam Bovari -Uşaklıgil Aşkı-Memnu vs.

Ağa Laçınlı üstadımın şiirlerinde az etki gördük. Sadece Bahtiyar Vahabzade'nin Topraktan Pay Olmaz şiiri 22 Ekim 1966 yılında yazıldığı bu şiirdeki Topraktan Pay Olmaz düşüncesini Ağa Laçınlı kendi şiirinde kullanmıştır ki, bu da etkidir. Memmed Araz'ın Azerbaycan'ın Hanlıklara bölünmesi, her Hanın Ben, ben demesi ve bununla Azerbaycan'ın başına gelen faciaları şiirinde kaleme

almıştır. Şairin şiirlerinin dilinde neologizm veya yabancı kelimeler vardır. Örneğin; Artist (12), sarı sim (29); Güney (31); sement (103); kofe; şampan; maşın (114); raket; bomba; neytron (115); ötkün (119); alpinist (139) vs. Şair şiirlerinin dilinde bol sayıda etnografiya kullanmıştır. Örnekler:-Çetene kovudu (18); şeve tesbeh; hurcun: deri don (19); dümsüklüqelyan; şeşe bıg; satılıqayış; fayton; cehre (20); kuzu meletme; toyuk, cüce, çığırtma (36); tirme şal (113) vs.

Şiirlerin dilindeki toponimler de fazladır. Toponimler yer adlarıdır. Ağa Üstadımın şiirlerinde kullandığı toponimler:-Laçın, Kelbecer, Tofiq Bulagı (55); Astara (72); Şamahı; Paris; Atina; Tebriz; İstanbul; Nyu-York; Keraçi (73); Avrupa (104); Pekin (113); Asya, Afrika (118); Bakı, Erdebil (120); Tebriz, Gence, Guba, Şeki (145) vs.

Dünyanın ve Azərbaycan'ın ünlü insanlarına:-dehalara, filozof ve şairlere sevgiyi şairin şiirlerinde gördük. Örneğin; Hegel, Bayron, Kolumb; Bruno, İbni Sina; Fuzuli, Firdovsi, Nesimi (82); Hafiz (125); Mecnun, Don Juan (126) vs.

Ve son: Ben bu makaleyi yazmaya başlayanda Eylül ayı idi, her taraf yeşillik, güllük-gülistanlık. Şimdi ise Muş'un dağları beyaza bürünmüş, ay Kasım. Dağlar beyaz gelinlik giymiş. Akşamüzeri saat 18.00. Dışarıda kar, benim odamda Şiir Gülistanı:-Ağa Laçınılı'nın ruhu ve ben. Sohbet ediyoruz. Ona şiirlerinizi inceledim, şimdi Sizin Şiir Gülistanınızdan ayrılacağım. Ağa Üstadım susur, şiirler dile gelir:-Bir az da kalsanız. Olur diyorum, ama bu şiir dergiye gidecek. Sizinle vedalaşmak zorundayım. O zaman olur-diyor şiirler. Bu Gülistandan ayrılmak istemesem, de ayrılmak zorundayım. Bu yazı Ağa Üstadımı sevenleri sevindirecek, buna kendim gibi emimim. Onun için ayrılmalıyız. Nur içinde uyu, Ağa Aliyev. Seni hiç unutmadık, güler yüzünü, Mihriban bakışını, mütevaziliğini, samimiliğini, dost canlılığını unutmadık. Daima kalbimizin başköşesindesin...

KAYSERİ'NİN GÜZEL DOKTORU

Sn. Uzm. Dr. Bade Ertürk Arık'a

İsmin Bade Hanım, unvanın doktor
Kayseri'de bir tanesin bir tane
Senin bu cihanda emsalin yoktur
Güzellikte bir tanesin bir tane

Hakk'ın sırrı bedeninde canında
Sevgi kaynar damarında kanında
Mecnun'un Leyla'sı nedir yanında
Güzellikte bir tanesin bir tane

Seherlerde esen sevda yelisin
Barışa uzanan dostun elisin
Yüce dağ başında yaban gülüsün
Güzellikte bir tanesin bir tane

Zeytin yaprağının hurma dalısın
Özenle dokunmuş ipek halısın
Arı peteğinde Anzer balısın
Güzellikte bir tanesin bir tane

İlimde uzmansın tıpta dehasın
Derde درمان hastalara şifasın
Gönüllerden gönüllere akansın
Güzellikte bir tanesin bir tane

Duran Baba yalan yoktur sözünde
Ham olan âşıklar pişer közünde
Bade Hanım Kayseri'nin gözünde
Güzellikte bir tanesin bir tane

Duran TAMER

KÜTÜPHANE VE TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BAĞLAMINDA “KÜTÜPHANECİLİK MARŞI”

Mehmet BİLGEHAN

Giriş

İnsan, diğer varlıklardan dil ve düşünce arasındaki derin bağ sayesinde ayrılır; bu bağ, yazılı ve sözlü iletişim becerisinin temelini oluşturur. Dil ve düşüncenin birleşimiyle ortaya çıkan bilgi, insanın yarattığı en büyük hazinelerden biridir ve bu bilgi birikimi, kültürün doğuşuna zemin hazırlar. Kültür, nesilden nesile aktarılan bir miras olarak, yazı ve yazılı belgeler aracılığıyla varlık bulmuş; kil tabletler, papirüsler, parşömenler gibi materyallerle şekillenmiştir. Bu belgeler, antik çağda rulo ve kodeks formunda kitapların ilk biçimlerini oluşturmuş, zamanla cilt ve kitap gibi kültür yadigârlarına dönüşerek kütüphane ve arşivlerde korunmaya başlanmıştır.

Bilginin ve kültürün taşıyıcısı olan bu yazılı eserler, insanlık tarihinin hafızasını oluşturur. Antik dönemde kütüphaneler, bu değerli mirası saklamak ve sergilemek için birer merkez haline gelmiş; böylece medeniyetlerin sürekliliği sağlanmıştır. Günümüzde ise teknolojinin gelişimiyle dijital kayıtlar, e-kitaplar, YouTube gibi platformlar ve müzik kütüphaneleri, bu mirası yeni nesillere aktarmada önemli bir rol üstlenmiştir. Milli, resmi ve özel kütüphaneler, hem bu kültür yadigârlarını korumak hem de geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmekte, böylece geçmişle gelecek arasında köprü kurmaktadır.

Milli kütüphaneler, bu bağlamda özellikle dikkat çeker; çünkü bir ulusun kimliğini, tarihini ve entelektüel birikimini yansıtan en önemli kurumlardan biridir. Geleneksel yazılı belgelerden modern dijital arşivlere uzanan geniş bir yelpazede hizmet veren bu kütüphaneler, kültürel mirası korumanın yanı sıra araştırmacılar ve halk için birer bilgi hazinesi

sunar.

Kitaplar ve kütüphaneler, insanlık tarihine ve günlük yaşamımıza öyle derin bir şekilde nüfuz etmiştir ki, onların yokluğunu bir an için dahi hayal etmek mümkün değildir. Zihnimizi ve ruhumuzu şekillendiren bu değerli varlıklar, varoluşumuza anlam ve zenginlik katarak bizleri kendilerine bağlayan en değerli insanlık hazinelerimizdir. Kitabı sevmemiz, ona güvenmemiz ve kütüphane kelimesini duyduğumuzda içimizde bir heyecan uyanması, bu eşsiz dostluğun bir yansımasıdır.

Kitapların ve kütüphanelerin, insan ve medeniyet inşa etme sürecindeki vazgeçilmez rolleri, onların değerini daha da açık hale getirmektedir. Bu rolleri kavradıkça, insanoğlu için ne denli yeri doldurulamaz olduklarını fark ederiz. Kitaplar, bilgiyi ve kültürü aktararak, kütüphaneler ise bu birikimi koruyup yaygınlaştırarak medeniyetlerin temel taşlarını oluşturur. Bu nedenle, başta “kütüphanelerimiz” ve “Millî Kütüphanemiz” gibi kurumlar, yalnızca birer yapı değil, aynı zamanda insanlığın ortak mirasını geleceğe taşıyan köprülerdir.

Kütüphanecilik biliminin teorisyenlerinden Jesse Shera, bireylerin geleneksel ihtiyaçları olarak bilinen “hava”, “su”, “yiyecek” ve “barınma”nın yanına beşinci olarak “bilgi”yi ekliyor. Günümüzün ana sermayesi olarak beliren “bilgi”, sistematik bir derlemeyle kütüphanelerde bulunuyor.

Anadolu, eski çağlardan bu yana kütüphane ve arşivlere kaynaklık eden kültür ve medeniyet coğrafyasıdır.

İlk Kamu Kütüphanesi

Kütüphaneler, insanlık tarihinin en

önemli kültürel miraslarından biri olarak, bilginin saklandığı ve nesilden nesile aktarıldığı mekânlar olmuştur. Antik çağlardan günümüze uzanan bu yolculukta, kütüphanelerin kökeni genellikle yazının icadı ve yazılı belgelerin sistematik bir şekilde toplanmasıyla ilişkilendirilir. Antik kaynaklara göre, bir kamu kütüphanesini kuran ilk kişi, MÖ 6. yüzyılda Atina'da hüküm süren tiran Peisistratos'tur. Peisistratos, Homeros'un İlyada ve Odysseia gibi destanlarını bir araya getirterek halkın erişimine açmış ve böylece bilginin toplumsallaşması adına öncü bir adım atmıştır. Bu girişim, kütüphanelerin sadece elit bir kesime değil, geniş halk kitlelerine hizmet etme fikrinin ilk örneklerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Peisistratos'un bu çabası, Antik Yunan'da kültürel ve entelektüel hayatın gelişimine büyük katkı sağlamış, kütüphanelerin birer bilgi merkezi olarak algılanmasını pekiştirmiştir. Atina'daki bu erken kütüphane, daha sonra İskenderiye Kütüphanesi gibi büyük kurumlara ilham vermiş ve bilginin korunması ile yayılmasında önemli bir rol oynamıştır. Peisistratos'un döneminde, yazılı eserlerin toplanması ve düzenlenmesi, aynı zamanda politik bir strateji olarak da değerlendirilmiş; halkın eğitimi ve birleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu giriş bölümü, kütüphanelerin antik kökenlerini ve Peisistratos'un vizyonunu merkeze alarak, makalenin devamında kütüphaneciliğin evrimini tartışmaya zemin hazırlamaktadır.

Antik kaynaklara göre, bir kamu kütüphanesini kuran ilk kişi Atina tiranı Peisistratos'tur.

1. Doğu Dillerinde Kütüphane Kavramı

Doğu dillerinde "kütüphane" terimi, genellikle "kitap" ve "yer" kavramlarının birleşimiyle şekillenir ve her dilin kendi dilbilgisi yapısına göre farklı biçimler alır. Arapçada "kütüphane" için kullanılan (maktaba) kelimesi, "kitap" anlamına gelen (kitâb) kökünden türemiştir ve "kitapların toplandığı yer" anlamını taşır. İslam tarihindeki zengin kütüphane geleneği, örneğin Bağdat'taki Beytülhikme gibi kurumlar, bu terimin kültürel önemini pekiştirmiştir. Ayrıca, bazı eski metinlerde (hizanetü'l-kütüb) yani "kitap hazinesi"

ifadesi de kullanılmış, bu da kütüphanelerin bir bilgi deposu olarak görüldüğünü gösterir.

2. Farsça ve Türkçedeki Etkileşim

Farsçada "kütüphane" için (kitâbhâne) kelimesi yaygındır ve "kitâb" (kitap) ile "hâne" (ev, yer) kelimelerinden oluşur. Bu terim, Türkçeye "kütüphane" olarak geçmiş ve Osmanlı döneminde yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Türkçede "kütüphane", Arapça "kutub" (kitaplar) kelimesinin çoğul haliyle Farsça "-hane" ekinin birleşiminden türemiş, etimolojik olarak "kitapların bulunduğu yer" ya da "kitap evi" anlamına gelir. Bu, Doğu dillerinde kütüphane kavramının ortak bir kültürel mirasa dayandığını ve dilsel etkileşimlerle şekillendiğini ortaya koyar.

3. Uzak Doğu Dillerinde Kütüphane

Uzak Doğu dillerinde ise "kütüphane" terimi, Çince'den etkilenmiş bir yapıyla öne çıkar. Çince'de "图书馆" (túshūguǎn), "túshū" (kitaplar) ve "guǎn" (bina, salon) kelimelerinden oluşur ve "kitapların saklandığı bina" anlamını taşır. Japoncada (toshokan), benzer bir mantıkla "to/sho" (kitap) ve "kan" (bina) birleşiminden türetilmiştir. Korecede ise (doseogwan), "doseo" (kitaplar) ve "gwan" (bina) kelimeleriyle aynı anlamı ifade eder. Bu dillerde ortak tema, Sinik yazı sistemine dayalı olarak kitapların toplandığı mekânın vurgulanmasıdır.

4. Tunguz ve Moğol Dillerinde Kütüphane

Tunguz dillerinden Mançucada "kütüphane" için tarihsel olarak "bithe boo" (bithe: kitap, boo: ev) gibi bir ifade kullanılmış, ancak günümüzde bu dilin kaybolmasıyla Çince (túshuguǎn), etkisi baskın hale gelmiştir. Moğolca'da ise modern dönemde "Номын сан" (Nomyn san) tercih edilir; "ном" (nom) "kitap" anlamına gelir ve Tibetçe "nom" (kutsal metin) kelimesinden türemiştir, "сан" (san) ise "depo" ya da "hazine" demektir. Sovyet dönemiyle birlikte Rusça "библиотека" (biblioteka) kelimesi Moğolca'da da yaygınlaşmış ve Kiril alfabesiyle kullanılmıştır.

5. Rusça ve Slav Etkisi

Rusçada "kütüphane", "библиотека"

(biblioteka) kelimesiyle ifade edilir ve bu terim, Yunanca “βιβλιοθήκη” (bibliothēkē) kökenlidir; “biblio” (kitap) ve “thēkē” (depo) birleşiminden oluşur. Rusçada “Национальная библиотека” (Natsionalnaya biblioteka) “Milli Kütüphane” ve “Университетская библиотека” (Universitetskaya biblioteka) “Üniversite Kütüphanesi” gibi ifadelerle kullanılır. Bu kelime, Slav dillerine ve komşu dillere yayılmış, özellikle Sovyet etkisiyle Moğolca ve bazı Ural dillerinde de benimsenmiştir.

6. Ural Dillerinde Kütüphane

Ural dillerinde “kütüphane” terimi, genellikle yerel yapılarla şekillenir. Fince’de “kirjasto”, “kirja” (kitap) ve “-sto” (toplama yeri) kelimelerinden türetilmiştir. Macarcada “könyvtár”, “könyv” (kitap) ve “tár” (depo) birleşiminden oluşur. Estoncada ise “raamatukogu”, “raamat” (kitap) ve “kogu” (koleksiyon) kelimeleriyle ifade edilir. Ancak Samoyed dilleri gibi daha küçük Ural dillerinde, örneğin Nenetsçe’de “Книга вы” (Kniga vy) gibi Rusça “книга” (kitap) ile yerel “вы” (yer) kombinasyonları görülür; genelde ise “библиотека” doğrudan kullanılır. Bu, Ural dillerinin hem özgün yapılarını koruduğunu hem de dış etkilere açık olduğunu gösterir.

7. İskandinav Dillerinde Kütüphane

İskandinav dillerinden İsveççe, Norveççe ve Danca’da “kütüphane” için “bibliotek” kelimesi kullanılır ve bu, Yunanca “bibliothēkē”den türemiştir. Örneğin, Danca’da “Det Kongelige Bibliotek” (Kraliyet Kütüphanesi) gibi ifadeler yaygındır. Ancak İzlandacada “bókasafn”, “bók” (kitap) ve “safn” (koleksiyon) kelimelerinden oluşan yerel bir terimdir. İskandinav dilleri, anakara dillerinde uluslararası bir etimolojiyi takip ederken, İzlandaca Eski Norse köklerine bağlı kalarak özgün bir yapı sergiler.

8. Batı Dillerinde Kütüphane

Batı dillerinde “kütüphane” terimi, genellikle Yunanca ve Latince kökenlidir. İngilizcede “library”, Latince “librarium”dan (liber: kitap) gelir ve Eski Fransızca “librairie” (kitap koleksiyonu) üzerinden modern anlamıyla kütüphane kavramına evrilmiştir. Antik Yu-

nanca’da “βιβλιοθήκη” (bibliothēkē), “biblion” (kitap, papirüs) ve “thēkē” (depo) kelimelerinden oluşur ve Fenike’deki Byblos şehrinin papirüs ticaretiyle dolaylı bir bağlantısı vardır. Bu terim, “kitapların saklandığı yer” anlamından günümüzdeki geniş kütüphane kavramına dönüşmüştür.

Kütüphane ve Arşiv Ayrımı

Kütüphaneler, edebi eser koleksiyonları, uzmanlık literatürü ve yazılı belgelerin muhafaza edildiği mekânlar olarak tanımlanırken, arşivler daha çok devletin idari ve ticari belgelerinin saklandığı yerlerdir. Dünya dillerinde “kütüphane” terimi, bu ayrımı yansıtabilecek şekilde genellikle edebi ve bilimsel birikime odaklanır. Örneğin, Arapça “hizānetü’l-kütüb” (kitap hazinesi) veya Moğolca “nomyn san” (kitap deposu) gibi ifadeler, kütüphanelerin bir hazine olarak görüldüğünü vurgular. Bu, kütüphanelerin sadece bir mekân değil, aynı zamanda kültürel mirasın taşıyıcısı olduğunu gösterir.

Kültürümüzde Kütüphane Kelimesi Dışında Kullanılan Kelimeler

Yine kütüphane ile bağlamda ilişkili olan bir kelime de “Beytülhikme”dir. “Beytülhikme” (veya Beyt’ül-Hikme), Arapça bir kelime olup “Bilgelik Evi” demektir. Bu adlandırma da, 8. ve 9. yüzyıllarda Abbasiler döneminde Bağdat’ta kurulmuş bir kütüphane, çeviri merkezi ve akademi olarak bilinmektedir.

Kütüphanecilik kapsamında kullanılan diğer bir terim de “Darülhikme”dir. , “Darülhikme” Arapça “dar” (ev) ve “hikme” (bilgelik) kelimelerinden oluşan bir terimdir ve çok fonksiyonlu bir kütüphane olarak düşünülebilir. Kelime, “ demektir. Kelime “Bilgelik Evi” anlamına; Abbasiler döneminde Bağdat’ta kurulan ve “Beytülhikme” ile aynı anlama gelen bu kurum, kütüphane, çeviri merkezi ve akademi olarak işlev gören mekânlar diyebiliriz. Darü’l-kütüb: Osmanlı döneminde “kitaplar evi”, Hazine-i Kütüb: Yine Osmanlı’da, özellikle değerli yazma eserlerin saklandığı yerler için kullanılan bir ifadedir. “Kitap hazinesi” anlamına gelir, Dar al-Kutub (Arapça): “Kitaplar evi” anlamına gelir ve İslam dünyasında kütüphaneler için kullanılmıştır

Türk Kütüphaneciler Derneği Bağlamında “Kütüphanecilik Marşı”

1. 1960’larda Türkiye’de Kütüphanecilik Alanındaki Gelişmeler

1960’lı yıllar, Türkiye’de kütüphanecilik alanında önemli bir dönüm noktasıydı. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren kütüphaneler, eğitim ve kültür politikalarının bir parçası olarak görülmüş, ancak 1960’lara gelindiğinde halk kütüphaneleri ülkenin dört bir yanına yayılmaya başlamıştı. Bu dönemde, özellikle kırsal bölgelerde okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak ve bilgiye erişimi demokratikleştirmek amacıyla gezici kütüphaneler gibi yenilikçi projeler hayata geçirildi. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’nün çabalarıyla, bu kurumlar halkın eğitimine katkıda bulunacak birer merkeze dönüşüyordu. Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD), bu gelişmelerde önemli bir rol oynayarak mesleki örgütlenmeyi güçlendirdi.

2. Genç Kütüphanecilerin Yükselişi

Aynı yıllarda, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’nde açılan Kütüphanecilik Bölümleri, modern kütüphanecilik anlayışıyla yetişmiş genç profesyoneller ürettiyordu. 1954’te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde kurulan Kütüphanecilik Bölümü, özellikle şark ve garp kültürlerini birleştiren bir müfredatla dikkat çekiyordu. Mezun olan bu genç kütüphaneciler, halk kütüphanelerinden üniversite kütüphanelerine kadar birçok kurumun yönetici kadrolarını oluşturmaya başladı. Bu yeni nesil, kütüphaneleri sadece kitap saklama yerleri olmaktan çıkararak, topluma hizmet eden dinamik bilgi merkezleri haline getirme vizyonunu benimsedi.

3. Türk Kütüphaneciler Derneği’nin Mesleki Kimlik Arayışı

Türk Kütüphaneciler Derneği, 1949’da Adnan Ötüken öncülüğünde kurulduğundan beri, kütüphaneciliği bir meslek olarak tanımlama ve tanııtma misyonunu üstlenmişti. 1960’lı yılların sonuna doğru, dernek bu hedefini daha da ileriye taşımak için çeşitli faaliyetlere yöneldi. Bu faaliyetlerden biri, mesleğe özgü bir “Kütüphaneciler Marşı”nın

hazırlanmasıydı. Marş, kütüphanecilerin meslektaşlık ruhunu pekiştirecek, mesleki kimliklerini toplum nezdinde görünür kılacak sembolik bir adım olarak görüldü. Bu fikir, derneğin kütüphaneciliği yalnızca teknik bir iş değil, aynı zamanda kültürel bir görev olarak ele aldığını gösteriyordu.

4. İlk Yarışma ve Beklenmeyen Sonuç

“Kütüphaneciler Marşı”nı oluşturmak için TKD, bir güfte yarışması düzenledi. Ancak bu ilk girişim, dar bir çevrenin haberdar olması nedeniyle istenen ilgiyi göremedi. Yarışmaya katılan şiirler, jüri tarafından bir marş güftesi için yeterince uygun bulunmadı. Bu durum, dönemin iletişim imkânlarının sınırlılığı ve derneğin henüz geniş kitlelere ulaşacak bir ağ kuramamış olmasıyla ilişkilendirilebilir. Yine de TKD, pes etmek yerine daha kapsamlı bir yarışma düzenlemeye karar verdi. Bu, derneğin mesleki ideallerine olan bağlılığını ve daha büyük bir etki yaratma arzusunu ortaya koyuyordu.

5. Arif Nihat Asya’nın Zaferi

İkinci yarışma, çok daha geniş bir katılımı gerçekleştirildi ve Türkiye’nin tanınmış şairlerini bir araya getirdi. Bu kez, gönderilen eserler arasında Arif Nihat Asya’nın “Kütüphaneciler Marşı” başlıklı şiiri öne çıktı. Asya, “Bayrak Şairi” olarak bilinen ve Milli Mücadele ruhunu eserlerine yansıtan bir isimdi; onun kaleminden çıkan bu şiir, kütüphaneciliğin bilgiyle toplumu aydınlatma misyonunu güçlü bir şekilde ifade ediyordu. Jüri tarafından birinciliğe layık görülen bu eser, güfte olarak kabul edildi ve bestelenmek üzere hazırlandı. Asya’nın şiiri, kütüphanecilere hem bir övünç kaynağı hem de mesleki bir marş olarak sunulmuş oldu.

6. Marşın Kültürel ve Mesleki Önemi

“Kütüphaneciler Marşı”nın bestelenmesi, Türk kütüphanecilik tarihinde sembolik bir dönüm noktasıydı. Bu marş, sadece bir şarkı değil, aynı zamanda kütüphanecilerin meslektaşlık duygusunu ve topluma hizmet etme idealini pekiştiren bir manifesto niteliğindedi. 1960’ların sonunda, Türkiye’de kütüphanecilik mesleği profesyonel bir kimlik kaza-

nırken, TKD'nin bu girişimi, kütüphanelerin kültürel mirası koruma ve geleceğe taşıma görevini vurgulamıştı. Arif Nihat Asya'nın şiiri, bestesiyle birlikte, kütüphanecilerin sesini duyurduğu bir araç haline geldi ve derneğin mesleki dayanışmayı güçlendirme çabalarının bir simgesi olarak tarihe geçti.

7. Marşın sözleri şöyleydi:

KÜTÜPHANECİLER MARŞI

Sayfa sayfa dizilmiş satırlar kısa, uzun
Tellerdir; dile gelir kirpik denen mızraptan.
Fakat okutulmaktan ve okumaktan yoksun
Kalan için kitabın farkı yoktur seraptan...

Bizde ayrı sayılmaz bir kitap, bir mihraptan;
Ki uğuldar kubbemiz, «Okul!» diyen hitaptan!
Sevinsin açıp soran, alacağı cevaptan:
Kitaplar var herkese, her çeşitte, her çaptan...

İçlerinde sevgine karşı sevgi bulursun;
Çarpan bir yürek çıkar cansız sandığın kaptan!
Bizde ayrı sayılmaz bir kitap, bir mihraptan;
Ki uğuldar kubbemiz, «Okul!» diyen hitaptan!

Kütüphane bir bina... duvarları kitaptan;
Kitaplar da'vet da'vet her rafta, her dolaptan.
Uzattığı eserden sen memnunsun, ben memnun,
Kütüphaneci memnun, işlediği sevaptan...

Bizde ayrı sayılmaz bir kitap, bir mihraptan;
Ki uğuldar kubbemiz "Okul" diyen hitaptan!

Arif Nihat ASYA

HEMŞİRELER

İyi ve kötü günde, hayatın her anında,
Sağlık camiasının gülüdür hemşireler.
İyilik timsalidir, şefkat vardır kanında,
Allah'ın en hayırlı kuludur hemşireler.

Hayallerini süsler Ayşe'nin ve Fatma'nın;
Özveriye, emeğe yüreğini katmanın,
İnsanlığa hizmetin, insanı yaşatmanın,
Sırrına ulaşmanın yoludur hemşireler.

Tebessümü yüzünde, ruhunda hicran taşır.
Canını hiçe sayar, hep zamanla yarışır.
Gün olur ki, gecesi gündüzüne karışır;
Sevgiyle, merhametle doludur hemşireler.

Onlar ilham kaynağı, şair ve ediplerin;
Dert ortağı, sırdaşı, dert ehli gariplerin...
Bilgisiyle umudu yeşerten tabiplerin,
Şifa olup uzanan koludur hemşireler.

Neler görürüz neler; hayatın akışında,
Doğan ile ölenin; ilk ve son bakışında;
Sevincin, gözyaşının hem de yanı başında,
Dünyada meleklerin elidir hemşireler.

Sıhhatli yaşamının biçilir mi fiyatı?
Dünyaya adım atan, bizle tanır hayatı.
Bizde tecelli eder, Hakk'ın 'Şafi' sıfatı;
Azmin ve mutluluğun dilidir hemşireler.

Halil GÜLŞEN

TEMAS ETTİM

Mekân cennet i Adın, yokken şekil ve beden
Daha ruh üflenmeden toprakla temas ettim
Kabil'den kan ve kinden uzak durdum ebeden
Habil'in adadığı adakla temas ettim

Hangi güç yıkabilir nefislerin gardını
Yerle yeksan etmiştir yiğidini merdini
Gömleği yırtılanlar bilir kapı ardını
Ben Yusuf'tum sarayda tuzakla temas ettim

İkiye bölmek için Denizi asa ile
Göklerden bir ses gelir İlahi yasa ile
Evladı feda eden anne çekerken çile
Musa idim kundakta ırmakla temas ettim

Güneşin aynasıydım gökyüzünde ay idim
Bir harika mucize bir güzel olay idim
İslam sembolliğine o günden aday idim
İkiye bölünürken parmakla temas ettim

Allah'ın aslanıydım tarihin manşetinde
Ganimet gedik açtı okçuların settinde
Ciğerlerim söküldü Vahşi'nin vahşetinde
Hamza idim Uhut'ta mızrakla temas ettim

Kavuşa bilmek için güzel örfe adaba
Ben her gece kendimi kendim çektim hesaba
Buralarda bulunmaz ne hastalık ne veba
Erenler meclisinde ahlâkla temas ettim

Şeyhmus ÇİÇEK

BABALAR GÜNÜNDE

Yirmi bir Haziran, iki bin dokuz
Babalar günüydü, senden haber yok
Oğlum delikanlım, yaşın on dokuz
Babalar günüydü, senden haber yok

Umutluydum canım, kuzumdan dünkü
Hüzünlüyüm engel, koydular çünkü
Üçüncü şahısta, olmuş çöküntü
Babalar günüydü, senden haber yok

Sanmayın unuttu, murada erdi
Bir alo demeniz, mutlu ederdi
Sen yoktun, yüreğim dolu kederdi
Babalar günüydü, senden haber yok

Onları tutarak, sende tekledin
Dert zincirime bir daha ekledin
Saat yirmi dörde kadar bekledim
Babalar günüydü, senden haber yok

Yiğidim sormaman, bana hor geldi
Babanı aramak, çok mu zor geldi
Ateş oldun yaktın, kalbe kor geldi
Babalar günüydü, senden haber yok

"Anlamak" diyorsan, beni tanıyor
Yaptığı işkence, canım yanıyor
Kendini Erciyes dağı sanıyor
Babalar günüydü, senden haber yok

İsmail KAYA

YAYLAYA GÖÇ

İhsan YALÇINKAYA

Çetin bir kışın ardından havalar ısınmaya başlar. Dağların güney yamaçlarında karlar yavaş yavaş erir. Dağlar avlu gibidir. İrili ufaklı köylerin kimi esikte, kimi kesikte sıra sıradır. Seslensen öbür köyden duyulur. Ahali için tek maişet kaynağı mal, davardır. Bahara kadar ahırlar hayvan mayısı ile dolar ve gün geçtikçe ahırlara kokudan girilmez.

Nisanın ortalarına doğru dağlar misafir alır. Yaylaya göç vaktinin geldiğini herkes bilir. Dağlar köyleri çağırır. Köyün muhtarı yüksekçe bir yere çıkarak "Ey ahali! April'in yirmisinden sonra herkes yaylaya göçecek. Ekinler gövmeye başladı. Bağda, bostanda sığır, davar görürsem kötü olur. Haberim yoktu, duymadım, görmedim, demeyin!" der.

Yaylaya gitmek için hazırlıklar başlar. Ayakkabıda, kelikte yırtık varsa dikilir. Potinde, terlikte delik varsa közde kızdırılan mashaşayla yapıştırılır. Kağının tekeri, eşeğin palanını onarılır. Atın eyeri, üzengisi elden geçirilir. Öküzlerin ayağı nallanır. Su tulukları meşe ağacının kozalaklarıyla yıkanır.

Tüfeğin saçması bitmişse ısmarış verilir. Yaylada hayvanlara zarar gelmesin diye hocaya gidip kurtağzı bağlatılır. Otuz kırk büyüküm ekmek hazırlanır. Yaylada hemen hamur yoğurup ekmek yapmak zordur.

Göçmek çaredir. Yaylaya göçerken büyükleri telaş, çocukları ise heyecan sarar. Evdeki kıymetli eşyalar birer birer sarılır. Yükte hafif pahada ağır olanlar tuz torbasına, çorabın içine, iteanın arasına konulup evliğin bir kovuğuna saklanır. Kaba eşyalar ağıra

konulup arka odaların birine istif edilir. Ev dar olanların eşyaları, yaşlısı olup da yaylaya göçemeyenlerin evine konulur.

Yaylalar uzaktır. Yolculuğa çıkacak olan hayvanların önceden hamı alınır. Evler akşamdan boşaltılır. Helke, kazan, ileğençe, teşt, tabak iç içe konur. Yorgan, yastık, kır-lent, minder kağına yüklenir; sicimle sarılır. Gurk tavuğu cücükleriyle birlikte sepete konulup kağının cereğine asılır. Tuz, gaz, kil, şeker heybelere doldurulup eşeklere yüklenir. Bebekler, heybenin karşılıklı gözlerine konulur. Heybenin öbür gözünde bebek yoksa diğer gözüne de taş konulup denklenir. Takati olmayan eşekler kağının arka kazığına bağlanır. O gece dışarıda kalınır. Kağının dibinde yatılır. Şiltenin altından bir ses gelir: "Gül ki güller açsın gül yanağında / Yanım sola dönük yatam sağında / Firdevs-i âlâda, irem bağında / Sana benzemeyen gül olmaz olsun."

Yayla göçünün görgüsü de duygusu da başkadır. Önden gidecek olan hayvanlar gelin gibi süslenir. Göçerken mal sahipleri dayanı, düveyi sığır çobanının önüne katarlar. Çobanlar dövme yünden yapılmış keçeyi omzuna takar. Koyun sürülerini götüren çoban ayırdır. Koyunlar çobanın kavalını dinlerken süzünür. Çobanlar koyunların kime ait olduğunu sesinden bilir, bilmediklerini tıkırdağın dan tanır. Kuzuları, buzağıları kızlar sürer. Akşamdan eline kına yakan genç kızlar, renkli giysilerini giyip kolçaklarını takar; önlerine kattıkları döngüleri heyleyip, muhabbet ederek yol alırlar. Erkekler işlemeli gömleklerini giyer; ellerine krem yağı, ökçelerine katran

sürerler. Uzun yola alışık olmayan çocuklar kuzunun, buzağının içine karışır. Çocuklar ağızlarının dolusu gülerler. Çocukların keyfine diyecek yoktur. Yüzlerce kelekten çıkan zil sesi, ısıklı sesi, yaylaya göçün tarifsiz melodisi olur. Yayla yolcuları bu sese makamsız eşlik ederler: "... Çok özledim yayla seni / Rüzgâr eser deli deli / Açılır çiğdemi, gülü / Göçelim bizim yaylaya..."

Ala şafakla kağnılar köyün çıkışında toplanır, arka arkaya sıralanır. Geç gelenler beklenir. Hava aydınlanıncaya kadar çıra yakılır. Dizlikler çekilir, pabuçlar beldeki kuşağa sokulur. Köye son kez dönüp bakılır. Ayakta çarık, elde meses, omuzda heybeyle yola revan olunur. Kağnıların arasından yanık bir ses gelir: "... Yaylaya gideceğim / Yollarda kala kala / Yaylalar oy oy da /İğralar oy oy..."

Kağniya binenler iğralanarak gider. Yolda kağni gıcırıltıları birbirine karışır. Yayla yolları inişli yokuşludur. Kayalıklardan geçerken kağnisinin oku kırılan, mazısı evleyen, zevlesi kopan yolcunun hâli yaman olur. Kağnının başına toplananlar, kırılan yerleri onarmak için bütün maharetlerini ortaya koyar.

Göç yolunun mola yerleri bellidir. İlk durak bir oluktur. Vişne rengi kayalarla bezenmiş oluktan buz gibi su akar. Bakraçlar doludur. Sular cereyle kafaya dikilir. Çalılıarın dibi kösnü yuvalarıyla doludur. Kum kertişi, kayaların üstünden bütün sakinliğiyle yolcuları izler. Kertenkeleler taştan taşta atlar. Yosun tutmuş kayaların dibine peçelenmiş kaplumbağalar sessizce durur. Çadırların arasından toygara, hüthüdün, çayır kuşlarının sesi gelir. güvercinler dik kayaların arasında kabarıp guruldayarak keyifle takla atarlar. Galengi, yuvasının girişinde dikilip yoğurt çiçeklerinin arasından etrafı seyreder.

Öndeki kağnının öküzüne "Oha!" denilince arkadaki bütün kağnılar durur. Azıklar çözülür.

Meydanı bir curcuna sarar. Herkes birbirine yemek ikram eder. Baş soğan, çökelek, bazlama yenir. Kömbenin arasına toz şeker

ekelenir. Pungut yerken mola yeri şenliğe döner. Rüzgâr, dağların eteğini yalayarak çiğdemin, nergisin kokusunu getirir.

Yolculuk her zaman umulduğu gibi gitmez. Bazen aniden yağmur bastırır, bazen de kar hamazı çıkar. Yolda doğum yapan kadınlara bile rastlanır. Yakında bir yayla evi yoksa lohusa kadın, üç direkli gölgeliği olan alaçıkta ikamet ettirilir. Yolculuğun en büyük habercisi köpektir. Atların kişnemesi, katırların huysuzlanması, koyunların ürkerek bir tarafa meyletmeleri tehlikenin olduğunu gösterir. Eşkiya kokusu alınmışsa günün sükûtunu mavzer sesleri bozar.

Yayla yolunda yük taşımak zordur. Yaya gidenlerden sırtında dağarcık taşıyanlara rastlanır. Yük fazla olursa arkaya bakılır, geriden yolcu gelir diye yol gözlenir. Umut hakikat olur, arkadan bir eşekli çıkagelir. Yolcu, eşiğinin yularını ağaca bağlar. Yol gözleyenin teklifini ikiletmeden onun yükünü eşiğe yükler. Yükün mizanını bozmadan ayar çeker. Laflayarak yola devam edilir.

Yolcular birbirine içini döker. Biri: "Yâr dediğimin yarası sol yanımda." der, diğeri "Dost dediğimin hançer yarası da benim sırtımda." der. Eşiğin sahibi bir bozlak tutturur. Yol arkadaşı da ona eşlik eder: "... Doğan yaz ayları da çiçekler açar / İller yaylasına yavruyla göçer / Acep bizim kuzuları da oy kimler seçer / Ağlama anacığım buyumuş kader..." diyerek dağların da sözlerin de arasından sıyrılmaya çalışılır.

Kara sekinin düzlüğünde kara çadırlar görünür. Çadırların arkasında develer geviş getirir. Meşeliğin gölgesinde koyun sürülür yatar. Koyunlar mucuktan korunmak için başlarını eğerek birbirlerine sokulur. Tığ tutan koyunları birbirinden ayırmak zordur. Yandaki yıkık yayla evlerinin arasında cızzana binen çocuklar bir iner, bir kalkar. Biraz ötedekiler kızgın taş, çürülemeç, tura oynarlar. Küçükler körebe, saklambaç, çömçeli gelin oynar. Elllerini yukarıda birleştirerek oluşturdukları kapıdan tren gibi geçen sabilerin bezirgânbaşı çığlıklarını Yörük kızının gaydası bozar: "...

Yaylacılar göçtü m'ola / Çadırını açtı m'ola
/ Hele sorun şu soysuza /Acep benden geçti
m'ola..."

Durumu iyi olup birkaç gün öncesinden yaylaya göçenler damların yıkık yerlerini onarıp, delinen yerlerini kapatarak çürüyen ağaçlarını değiştirirler. Külü, zibili toprağa karıştırıp kürekle damın başına atarlar. Damların penceresi küçüktür. Kapıdan ise eğilerek girilir. Evin önündeki ağılın yıkılan duvarları örülür, üzerine ağaç dalları dizilir. Kapısallıklara tenekeden yamalık yapılır. Tandır onarılır, hava deliği açılır. Tandır çukuru kazmak meşakkatli iştir. El, omuz zarar görür. İş yaparken yaralanan ele konursu yakılır. Elin acısı türkünün acısına katılır: "... Viran olmuş yayla damı çürümüş / Ayrık otu her yanını bürümüş / Örtme uçmuş, duvar çökmüş, yürümüş / Bu yıl da geldik biz yine yaylaya..."

Yaylaya yeni gelenler göçü çözmeden ardıcın dibindeki kayaya kösgelirler. Katranlar, sedirler mağrur duruşlarıyla yaylacılara âdetâ hoş geldin eder. Daha evvel gelen komşular yeni gelenlere su verir, yemek ikram ederler. Bulgur pilavı, yufka ekmeğe yalınkat edilip yenir. Elicede yumurta pişirilir. Çiçek giymiş makilerin arasından etrafı tereyağı kokusu sarar. Kabuğu menevşe bürümüş kayın ağaçlarının olduğu yamaca doğru yönelinip köpüklü ayran içilir. Yaylanın havası nezihdir.

Temiz hava iştah açar, çok yedirir.

Yayla günlerine çabuk alışılır. Ekşimene, yarpuza, yılan pancarına gidilir. Ayı ekmeği, ısgın, beçikkulağı edilir; karsambaç yapılır. Günün burnuyla inekler sağılıp dağa sürülür. Seyiplenen hayvanlar; maralın, yaban keçilerinin, terbiye görmemiş aygırların arasına karışarak dağların yörebende yayılır. Yaylanın sekisi otlu, suyu kuvvetli olur. Dağda yayılan hayvanların sırtı iyi et tutar. Bılık gibi olur. Tuz taşının üstüne serpilen tuz, dağda yayılan hayvanları eve alıştırır.

Akşam olduğunda inek, tosun, dana, dölpu bayırlardaki cılga yoldan eve kendiliğinden gelir. Yaylada iş hiç bitmez. Yakacak için oduna gidilir. Manila, balyoz, çivi önce-

den hazırlanır. Dağların yücesinden öküzlerin boyunduruğuna bağlanarak sürgü getirilir. Dere kenarında; selin sürüklediği dal, kütük, kıymık toplanır. İneklerin, koyunların sütü sağılır. Koyunlar sağılırken çocuklar koyunun başını tutar. Arkasından kuzular bırakılır. Annesini emmeye koşan kuzulara "Holdolo!" denildiğinde kuzular daha da hızlanır. Akşamüzeri koyunlar örüme gider. Davar yatağına sabah tekrar gelir. Koyunların önüne tenekelerle testlerle su konur. Koyunlar günde iki kere sağılır.

Sütler sahan tası ile eve getirilir. Kollu makine ile süt çekilir. Makinenin bir sömeğinden yağlı süt, diğer sömeğinden yağsız süt akar. Yağsız süte "dinsiz" ya da "hayırsız süt" denir.

Süt kaynatıldıktan sonra soğutulup, içine damızlık katılarak yoğurt yapılır. Makineden çıkan hayırlı sütün yüzü kaymak tutar. Hayırlı süt yayıkta yayılır. Yayığın içine bir topağ kar atılırsa süt hem çabuk yağ verir hem de yağ sert olur. Anneler, ablalar yayık yayarken çocuklar elleri arkalarında yağ dürümü almak için sıra beklerler. Tereyağının lezzetine doyum olmaz. Peynir için süt kaynatılmaz. Hafif ılık olan sütün içine peynir mayası katılıp mayalanan süt süzекlere konur. Altına tahta, üstüne ağır bir kaya konup süzdürülür. Bir süre bekletildikten sonra yapılan peynir tuzlanarak bidonlara yerleştirilir. Yağlar küplere konur. Yağın suyu süzsün diye küpün ağzı ters çevrilir. Yağı alınan katıktan çökelek yapılır. Çökelekler oğlak derisine konur.

Yağmurlu günlerde köbelek toplanır. Yağmur çok yağarsa muşambanın altına girilir. Ortadan ikiye bölünen muşambanın altına üç dört kişi sığar.

Akşam olunca ocağın başında muhabbet edilir. Kov, gıybet edip dirliksiz olanlar sohbe alınmazlar. Odunun ateşinde çay demlenir. Çaydanlığın her tarafı is tutar, sacayağı gibi kapkara olur. Evde gaz yağı varsa idare yakılır. İdarenin isinden, dumanından herkes birbirini zor görür. Sımsıcak konuşmalarla lafın karnı yarılır. Masallar, hikâyeler birbirini kovalar:

"Dağların arasında kocaman bir çay akarmış. Çayın her iki geçesinde yayla evleri varmış. Yaylanın suları feveran, havası mutedil, insanları garip dostuymuş. Bir gece yaylanın ortasına kocaman bir kaya düşmüş. Herkes kayanın etrafına toplanmış. Kayanın içinden bir ses gelmiş ve "Bugün bu yaylaya üç misafir gelecek, onları koruyup kollarsanız bereketiniz artacak." diye bir söz duyulmuş. O gün akşam sahiden üç misafir gelmiş. Yaylacılar konuklarını bağırlarına basmışlar. Kayadan arada bir ses geliyor ve "Bugün sürüye canavar gelecek.", "Yitik koyununuz arka koyaktadır.", "Yaylayı haydutlar basacak." gibi ne olup biteceğine dair sözler duyuluyormuş.

Söylenen sözlerin hepsi de doğru çıkıyormuş. Haber etrafa yayılmış. Başka yaylalardan bu hikmetli olayı seyretmek için gelenler olmuş. Kayayı görmeye gelen meraklılar her geçen gün çoğalıyormuş. Bir süre sonra kayanın cazibesine dayanamayan ziyaretçiler, kayadan parçalar koparıp götürmeye başlamışlar. En sonunda bir parça kalmış. Onu da defineciler almışlar. Kayanın parçaları bitince yayladaki kurtlar, kuşlar, çiçekler, böcekler kendi dilleriyle ağlamış. Yaylada uzun yıllar kıtlık, kuraklık olmuş. Hiç kimse yaylaya göçmemiş."

Hikâye bittikten sonra iskemlede oturan bir akli yetik ayağa kalkarak "Gelimli gidimli dünyada taşımıza, çakılıma sahip çıkalım; elimizin, beytimizin kıymetini bilelim; adamlığı elden bırakmayalım komşular." der. Duvara sırtını dayayan konuşkan biri yerinden doğrularak elini kulağına götürüp "Yaylaya giderken yolun ben olam / Tatlı söz söyleyen dilin ben olam... " diye uzun hava çeker. Bir aşkısı kasveti gidermek için türkünün yolağını değiştirir "... Ördeğin sürüsü gazınan gelir / Baharın kokusu yazınan gelir / Yiğidin sevdiği güzel olursa / Sallanı sallanı nazınan gelir..." "

Çocuklar yaylada sabahleyin erkenden kaldırılır. Nazlarına, niyazlarına bakılmaz. Gözlerini ovuşturarak dereye inerler. Önlerine katılan danayı, buzağıyı dere kenarında yayarlar. Sabahleyin derenin suyu billur

gibidir. Suyun dibindeki ufacık taşlar kocaman gözükür. Güneş yükseldikçe sıcak vurur. Çomçalı balıklar yosunların arasından çıkıp suyun yüzünde oynar, kurbağalar zıypak kayaların üzerinden başlarını yukarı kaldırarak özgürce ses çıkarır, su yılanları kıvrılarak suyla birlikte akar. Çocuklar pullu balık tutmak için dizlerini çemreyip suya girerler. Balıklar tıptırtı duyar duymaz kayaların kovuğuna kaçar.

Yaylada geceler soğuk, gündüzler sıcak olur. Sıcakta itler çalıların gölgesinde yatar. İt olmadan yaylada durulmaz. "İtini avlatmayan, kedisini mavlatmayandan yaylacı olmaz!" denir. İtler öbür köyün yayla evlerinden ürerek gelir, bu tarafın itleriyle birbirine girer. Boğuşmanın ardından birer ikişer geri çekilir. Cesur itler kuyruğunu dik tutar, duruşunu hiç bozmaz. Korkanlar ise kuyruğunu iki bacağının arasına alıp gizler. Bir süre dinlenip birbirini izleyen itler, sonra arkadaş olur.

İlerleyen zamanda, yayladakiler köyden gelenlerin eline bakar. Çerçi gelecek diye yol gözlenir. Elinde avucunda çerçiye verecek parası olmayanlar, çerçinin sattıklarına imrenmesin diye çocuklarını eve kapatırlar. Yaylaya gelenlerden en çok köydeki havadisler ve tütün sorulur. Tütün bulunmazsa meşe kabuğundan tütün yapıp kâğıda sarılarak içilir. Akşamüstü yayla evlerinin önünde ekmek kokusu, mal kokusu, duman kokusu birbirine karışır.

Dokuz on yaşlarındaki çocuklarla yayladan köye eşekle yağ, peynir, odun gönderilir. Çocuklar yola yalnız çıkarlar. Koyu karanlıkta her çalı bir adam olur. Ağaçlar, taşlar şekilden şekile bürünür. Çocuklar, eşeğin kuskununa yapışır; kafayı, gözü kapatıp çoğunu görmezden gelir; en çok da cinden korkarlar. Yolda kağıya rastlamak büyük şanstır. Harami, hırsız, kolcudan endişelenen çocuklar kağnıcıdan cesaret alırlar. Yolculukta yağmur yağarsa kayaların dulda yerlerine saklanılır. Ayakkabılar çamurdan kalkmaz olur. Yaşaran otların üzerinde yürürken pantolonlar dize kadar ıslanır. Yolculuk meşakkatle doludur.

Yaylaya göç her ne kadar meşakkatlerle dolu olsa da yaylalar büyük bir düş, koca bir nefes, eşsiz bir dstandır. Suların akışı, çiçeğin kokusudur yaylalar. Kınalı keklğin nakışdır. Kekiktir, kengendir, çiriftir. Beyaz atın yele-si, kuzu meleşmesidir. Burnumuza gelen her çiçek kokusu yaylaları hatırlatır bize. Nerede bir kıvrımlı yol görünse yaylalar gelir gözümüzün önüne. Nerede bir tepe ilişse gözümüze yaylalara bakar gibi oluruz. Nerede bir ardış ağacı görsek, nerede bir çam kokusu alsak orada yaylaları hissederiz.

Bir zamanlar çalidan, çırpıdan yapılmış yayla evlerinde bin bir türlü zorluğa katlanan insanlar yaşardı. Saatlerce yürünen, şeikle odun indirilen taşlı, kayalı yollarda "Hâlimiz itten beterdi amma keyfimiz beyde yoktu." diyenlerin göç hikâyeleri zamanın gadrine uğradı. Bir sevdanın öbür adı olan yayla hasreti ise dizelerde kaldı.

"...Geceleri uyumaz dokurduk halı
Bazen ulan derdik,bazen de Ali
Önümüze katsak davarı, malı
Çıksak yaylalara eskisi gibi..."

BITMEDİ ÂŞK

"ÂŞK "denilen kelimeyi
Yazdık yazdık bitmedi "ÂŞK"
İşte budur resmi deyi
Çizdik çizdik bitmedi "ÂŞK"
"ÂŞK" yakıyor bulduğunu
Gönüllere dolduğunu
"ÂŞK" ın bir dert olduğunu
Sezdik sezdik bitmedi "ÂŞK"
Akıttık gözlerden yaşı
Ağrıttık hep deli başı
Alıp elimize taşı
Ezdik ezdik bitmedi "ÂŞK"
Ferhat'la dağlara çıktık
Kerem'le küllere çıktık
Mecnunla çöllere çıktık
Tozduk tozduk bitmedi "ÂŞK"
"ÂŞK" sarınca dört bir yandan
Medet diledik canandan
Zaman oldu tatlı candan
Bezdik bezdik bitmedi "ÂŞK"
Başı sonu üç harf ama
Alıp götürür idama
ÂŞK gerçekten bir muamma
Çözdük çözdük bitmedi "ÂŞK"
Gönlümüzü kıra kıra
Beynimizi yora yora
Tüm dertleri sıra sıra
Dizdik dizdik bitmedi "ÂŞK"
Ağladık hep tenhalarda
Yandık ateşlerde narda
Yunus ile deryalarda
Yüzdük yüzdük bitmedi "ÂŞK"
"ÂŞK" koymadı sabrımızı
Haksız etti haklımızı
Elimizle kabrimizi
Kazdık kazdık bitmedi "ÂŞK"
Çekiç oğlu "ÂŞK" bir yazı
Yoktur onun çoğu azı
"ÂŞK" diyerek kafamızı
Bozduk bozduk bitmedi "ÂŞK"

Dursun DEMİRAY

MESLEK HASTALIKLARI

Mustafa ACAR

Efendim, başlığa aldanıp, kot taşıyıcılarının, kurşunla haşır neşir matbuat erbabının hastalıklarından vs. bahsedeceğimi zannederseniz, yanılırsınız. Fakir'in tıp tahsili yoktur.

Ortaöğrenim imam-hatip, lisan işletme. Bahsedeceğim hastalıklar meslek erbabının okurken, öğrencilik devrelerinde, hem de bizlerin vergileri ile kurulmuş üniversitelerde okurken, yavaş yavaş edindikleri, derslerden arta kalan süreleri değerlendirmek adına, huy ve alışkanlık kazandıkları, avama tepeden bakma hadisesi, belli aralıklarla toplumu cehaletle suçlama, halkın doğruyu bulamasından sıklıkla yakınma, kendi ve benzer konumda olanların bu topluma Yüce Tanrı'nın bir lütfü olduğu vehmine sımsıkı sarılma, topluma borçlu olduğunu filan hiç aklına getirmeme vs. gibi yüzlerce hastalık. Hem de tedavi edilemez biçimde... Zira hasta, hastalığını kabule yanaşmamakta, olur mu öyle şey, bu bakış, benim en tabii hakkım direktmesinde bulunmaktadır.

Bir vergi dairesine yolunuz düştü diyelim. Masalar arasında, ayakta, memur karşısında el pençe divan duran mükelleflere takılmayın. Kulaklarınız bende olsun, vezneye doğru göz

Atın. Orada kuyruk oluşturmuş insanların yüzlerine dikkat edin, fırtınadan önceki sessizlik Gibi her an azarlanmaya, tahkir edilmeye hazır gergin, karma karışık ifadelerle yüklü tedirgin suratlar göreceksiniz... Hemen ne olmuş kardeşim, hikâye anlatma diye bana çıkışacağınıza sıradakilerden birini takip edin. Mesela şu öndeki yetmişlik amca olabilir. Veznede işini bitiren, pardon azarını işiten amca üçte bir rahatlamıştır. Zira önün-

de iki etap daha vardır.

İlgili şefin yerinde olmasını dileyen dualarla, çaycıya sual eder şefin masası ne tarafta diye.

Yeri gelmişken çaycı, o mahallin en patavatsız, en paldır küldürüdür ki hakkıdır, bir kere mükellef değildir, azarlanma ihtimali yoktur. Çaycının lütfen işaret buyurduğu cihe-te yönelen amcamız şefi muhtemelen yerinde bulamayacaktır. Şefin nerede olduğunu sorduğu bayan, yeğenine kazak örmekle meşguldür. Etrafına şöyle bir bakınmasını müteakip, lavaboda olabilir cevabını verecektir. Dikkat buyurun cevapta kesinlik ifade eden bir kayıt yoktur. Amcamız daha hastaneye gideceğini falan hesap ederek bir miktar gerginleşse de daha önce istif ettiği lahavle'lerden birini telaffuz ederek, sakinleşmeye çalışır. Bu arada geçen süre yarım saati aşmıştır. Bir kez daha sual etmenin zorluğunu amca çoktan öğrenmiştir. Zılgıt yeme meraklısı değildir. Sallana sallana gelip masasına kurulan şefin karşıdaki gözlüklü memuruna söylediği sözlerden, yukarı katın şefiyle futbol muhabbetinden geldiğini amcamız, anlayacak, kadar tecrübeli, o konuya dalmayacak kadar feraset ehlidir.

Şef amcamıza bir bakış atar ve konuşmadan elindeki makbuz ve diğer evrakı alarak, güya inceler, akli fener bostandadır, öyle ya ülkenin makûs talihini ya Fener, ya da Cimbom düzelterektir. Ha bir de Trabzon öyle ya! Bu vergi algı işleri hikâye, bir şans yaver gitse, spor toto bir gülse yüzüne, şeflikmiş, müdürlükmüş, kimin umurunda, tabii işe

girerken önünde parendeler attığı siyaset erbabını çoktan unutmuştur, kendisi bulunmaz değerdir ve bu atmosferde harcanmaktadır. Neyse konu dağılıyor, biz amcanın peşindeyiz, İncelemeyi bitiren şef, evrakı masasının üzerine bırakır, amcaya hitaben müdür muavinine imzalatmasını söyler, şükrederek evrakı toparlayan amcamız iki kat merdiveni ıhlaya tıslaya çıkarken ritim bozulur yarıdan çoğunu, tıslaya ıhlaya çıkar. Yukarıya ulaştığında o da ne? Müdür yardımcısı odasında yoktur, şaşırır... Hâlbuki aksi olursa şaşırması gerekmektedir, bu yaşa kadar çoktan öğrenip hazmetmesi gereken bir faydalı bilgi. Odacının işaret buyurduğu cihete baktığında şefin yanındaki koltukta kahve höpürdeten zatın aradığı muhterem olduğunu kestirir.

Neyse fazla uzatmayalım. Müdür muavinini de insanımızın alışmak ve katlanmak zorunda olduğunu peşinen kabullendiği, ki bir ve enaniyyet dolu tavırlarıyla evrakı imzalamasını müteakip, amcamız içinden şükrederek, hastane istikametine doğru yürüme azmindedir. Tam bu esnada eşinin tembihi aklına gelir. Her ne kadar saçı uzun, aklı kısa da desek, arada bir insan eşinin tavsiyesine uymaz mı? Evdeki kaşık düşmanı, benzer müşkül günlerden birinin akşamında; oflayıp puflayarak evde kabına sığmadığını görüp; "Bir günde birden fazla resmi daireye gitme herif, bünyen kaldırmıyor." demiştir...

MİRAS YEDİLER

Babam sağdı lakin bizler yine de;
Durduk yere malı böldük vesselam.
Bire de yeterli dedik bine de;
Ne var ne yok ele aldık vesselam.

Masaya yatırdık tepeyi düzü,
Miras ya! Herkesin dört oldu gözü,
Görünmezin bile göründü yüzü,
Gelenlere epey güldük vesselam.

Böldük bölmesine sorun bitmedi,
Büyük haksız ipi iyi tutmadı,
Küçük olanın da aklı yatmadı,
Dördümüz arada kaldık vesselam.

Gelinlerin biri girdi araya,
Bakır kap, kıl palaz, geldi sıraya,
Göz koyuldu bankadaki paraya,
Balıklamasına daldık vesselam.

Şükür yoktu evde ölüm acımız,
Miras da iyiydi arttı gücümüz,
Beş tane erkektik bir tek bacımız,
Kızı bir kenara çaldık vesselam.

Aramızda hır gür çıktı kıyağa,
Kimi baş, kimi göz verdik dayağa,
Bu sefer de anam kalktı ayağa,
Onu küme taşı bildik vesselam.

Gel gelelim yine hır gür bitmedi,
Üç numara payı kabul etmedi,
Sekiz gece, dokuz gündüz yatmadı,
Haydi, mahkemeye dolduk vesselam.

Hâkim ortancaya sordu bu ne hal?
Demez mi hâkim bey ben istemem mal,
Altın saklamıştı babam bir çuval,
İyice belayı bulduk vesselam.

Eyvah! Eyvah! dedik içimiz yandı,
Bu sefer de, iş devlete dayandı,
Bir rüyaymış uyuyan da uyandı,
Elimiz boş, eve geldik vesselam.

Leyla YILDIRIM (LEYLİCAN)

SEGÂH TÜRKÜ
Devran Döner Ömür Biter

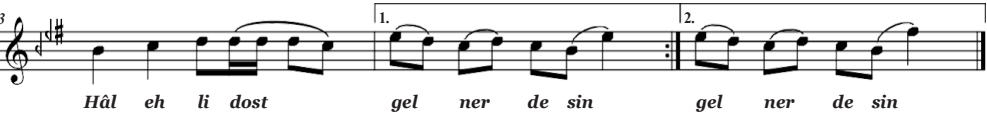
Usûl: Sofyan
Süre: 4' 00"
♩ = 120

Güfte: Mustafa Ferit YILDIZ
Beste: Dr. Mustafa UYAN
17. Aralık. 2024 Sah

1.
A R . A N A Ğ M E

2.
Dev ran dö ner ö mür bi ter (SAZ) Dil eh li dost

1.
gel ner de sin gel ner de sin Ay rı lık ö lüm den be ter

2.
Hâl eh li dost gel ner de sin gel ner de sin

1.
Sev dâ n be ni ben den al dı Fe lek yer den ye re çal dı (SAZ)

2.
ye re çal dı Aş kın kız ın çö le sal dı Yol eh li dost

1.
gel ner de sin gel ner de sin... Ga rîp gön lüm

2.
sen siz vî ran Me ra mı mı yok tur so ran yok tur so ran

1.
Yü re ği me çok tü hic ran Sır eh li dost gel ner de sin

SEGÂH TÜRKÜ
Devran Döner Ömür Biter
2. Sayfa

36²
gel ner de sin Gü lis tâ nım ta lan ol du Dal da gon ca

40¹
gü lüm sol du 2. gü lüm sol du Göz le ri me yaş lar dol du

44
1. 2. Yâr eh li dost gel ner de sin gel ner de sin

48
1. Sa na mef tun bu dî dâ rım Sî nem de siz lar ma ra zım

52²
lar ma ra zım Du yul maz ki â hu zâ rım Cem eh li dost

56¹
1. 2. gel ner de sin gel ner de sin El ler ka dir kıy met bil mez

60
1. 2. Ay lar yıl lar geç ti gel mez geç ti gel mez Ha zâ nî der

64
1. 2. yü züm gül mez Can eh li dost gel ner de sin gel ner de sin

Devran döner, ömür biter,
Dil ehli dost, gel nerdesin,
Ayrılık ölümden beter,
Hâl ehli dost, gel nerdesin...

Sevdân beni benden aldı,
Felek yerden yere çaldı,
Aşkın kızgın çöle saldı,
Yol ehli dost, gel nerdesin...

Garip gönlüm sensiz vîran,
Merâmımı yoktur soran,
Yüreğime çöktü hicrân,
Sır ehli dost, gel nerdesin...

Gülîstânım talan oldu,
Dalda gonca gü lüm soldu,
Gözlerime yaşlar doldu,
Yâr ehli dost gel nerdesin...

Sana meftûn bu dîdârım,
Sinemde sizlar marazım,
Duyulmaz ki âhu zârım,
Cem ehli dost, gel nerdesin...

Eller kadir kıymet bilmez,
Aylar yıllar geçti gelmez,
Hazânî der yüzüm gülmez,
Can ehli dost, gel nerdesin...

BERBATİ'YE: VAKİT RAMAZAN BERBATİ

Recep, Şaban derken geldi Ramazan
Hâl nice, gördün mü kayıt Berbatî?
Hazınını topla olma perişan
Söyleme her iftar ağıt Berbatî

Var mı helva için unun, şekerin
Tadın olmaz, yoksa tuzun, biberin
Bencileyin tamtakır mı kilerin?
Duman duman efkâr dağıt Berbatî

Etli mantı siktir en az on bezi
Yaprak sarmasını yığ dizi dizi
Hoşaf iç sahurda soldurma benzi
Bu sözlerim olsun öğüt Berbatî

Eksik etme sakın yağı, bulguru
Abdest tutamazsın çok yeme kuru
Davet sofrasında gevşet uçkuru
Görgüsüzlük yapma kırıtt Berbatî

Bir elin kaymakta balı parmakla
Niyet bozulmaz ki güzel sarmakla
Otuz gün sabır de kendini pakla
Gölgeliğin olsun söğüt Berbatî

Yüce makamlarda var ise dayın
Ummadığın yerden ulaşır payın
Keten içli olur, yanında çayın
Arama sözümde kasıtt Berbatî

Tut orucu açlığını bildirme
Asabi'nin sözlerine aldırma
Sapıtırsın hayallere daldırma
Gülme halimize sırt Berbatî

Köksal AKÇALI (ASABI)

ASABI'YE: RAMAZAN

Recep'ten, Şaban'dan umudu kestik
Halimiz çok perişandır Asabi
Bu senede masrafları pek kıstık
Gelen Şehr-i Ramazan'dır Asabi

Tuzun kuru bakıyorum pozuna
Çok atmışsın yetişemem hızına
Birimiz yer bini bakar hazına
Sıkıntımız hep bundandır Asabi

On bir ayda garibanı görmeyen
Allah için bir selamı vermeyen
Her ne desek kulağına girmeyen
Tiplerimiz bu ayda candır(!) Asabi!

Desene kaç lira etin kilosu
Kartımıza küstü bakkalın posu
Alırız pazardan çürüğü fosu
Halimiz böyle ayandır Asabi!

"Elden gelen öğün olmaz" Asabi!
"O da vaktinde bulunmaz" Asabi!
Kırıktır testimiz dolmaz Asabi!
Tam da sabredecek andır Asabi!

Derman mı var, sanki sırtacağız?
Taze gelin gibi kırıttacağız
Biz yine oturup soruttacağız
Sen git! Bebeleri kandır Asabi!

Bulmuşsun Berbatî gibi safları
Yapıyorsun gaf üstüne gafları
Yazma artık böyle süslü lafları
Tüm sözlerin su-i zandır Asabi!

Yusuf DOĞDU (BERBATİ)

VEFAT ETMEDEN VEFA

Mustafa BALABAN

İkinci dünya savaşı bitmiş ama etkileri hala bitmemişti. Savaşa doğrudan giren, dolaylı giren her ülke zarar görmüştü. Almanya maddi ve manevi çok kayıplar veren ülkelerden biriydi. Ülkenin düzlüğe çıkması, hızlı bir şekilde toparlanması gerekiyordu. Başka ülkelerden iş gücü için işçi talep ediyordu.

Türkiye ise İkinci Dünya savaşına girmemişti. Ama dış ticaret, ordunun sürekli hazırda tutulmasının maliyeti, iş adamları ve yatırımcıların korkusu ülkede belirsizliğe yol açıyordu. Hükümetin varlık vergisi alması, ekmeğin karneyle verilmesi halkta memnuniyetsizlik yaratıyordu. 27 Mayıs darbesinin olmasıyla siyasi ve ekonomik sorunlar daha da arttı. Ülke insanı yarınlardan umutsuzdu. İşsizliğe çare için Almanya'nın işçi talebi ilaç gibi gelmişti.

Almanya ülkemizde Alamanya diye söylenir olmuştu. İşçi olarak gitmek en resmi ve kestirme yoldu. Gelir düzeyi düşük her ailede sohbet konularından biriydi. Sorunlardan kurtulmanın yollarından biri de Almanya'ya işçi damat veya gelin olarak gitmekti.

Tahsin ve Zehra'nın gurbet hikâyesi de bunlardan biriydi. Tahsin'den dinleyelim:

"Artık yorulmuştum. Bu sene de mahsul zayıftı. Kaç yere borçlanmıştık. Ah! Bir traktörümüz olsa. Babamı ikna etmek güçtü. Elimizdeki bir iki toprak parçasını satalım, alalım bir traktör, muhannete muhtaç olmayalım. Bu makinayla sürülmez yerleri sürer, gidilmez yerlere gideriz" diyordum. "Hayır, oğlum, borcumuz zaten çok, kaç dönüm tarla var da satalım. Öküzlerimiz var, atımız, eşeğimiz var, şimdilik bunlar yeterli elimiz kolumuz." diyordu babam.

Bir gün üstüm başım toprak tarladan gel-

dim. Komşumuzun oğlu Alamancı Mert gelmiş, avluda armut ağacının altında babamla oturuyorlardı. Selam verdim, "hoş geldin" dedim, biraz muhabbet ettik, içeri geçtim. Çok sevinemedim. Damat gibi giyinmiş, saçları taralı, ayakkabıları boyalı, elinde sigarası konuşuyor da konuşuyor. "Hacı Hamit Amca, bu sene traktör tamam, önümüzdeki yıl arabayla gelirim. Kırşehir'den de bir ev alıp kiraya verdim mi tamam." diyor. Babam ise, "Maşallah ne güzel! Kendinizi kurtardınız," diyor. Mert babama hiç konuşma fırsatı vermeden, "adamlar çalışıyor, disiplin var, kuralara uyuyorlar, marketler, alışveriş merkezleri ne ararsan var." diyor, konuşmaya devam ediyordu. İçimden ulan Mert, Hüso'nun oğlu Cevdet'te orada, bir de onu dinle diyesim geliyordu. Gurbetçilerin en ağır ve pis işlerde çalıştıkları, erkeklerin ayrı kadınların ayrı kiralandıkları evlerde zor şartlarda yaşadıkları, kültürümüze uygun yemek konusunda muzdarip olduklarını, çocuklarını yabancı kültürle yetiştirmek zorunda kaldıklarını da söylesen!

Banyomu yaptım. Üzerimi giyindim. Pencereden baktım hala bir şeyler anlatıyor.

Babam, "Mert ben de oğlanı göndereyim, çocuk geleceğini kurtarsın." diyorum. "Ama elim kolum. O olmazsa ben ne yaparım. Yaş geldi elliye, üç kız da çalışkan ama ağır işlere de onlar gelmiyor. Malum Tahsin askerden yeni geldi. Biraz zaman geçsin bakalım." deyince Mert, "Hamit Amca otuz yıl önce durumunuz neydi şimdi ne? Bak biz beş yılda toparlandık. İstersen Tahsin'le ben konuşayım." dedi. Babam da "münasip bir zamanda ben konuşurum sağ olasın," dedi. Mert babamın elini öptü ayrıldı.

Düşünüyorum. Ben Almanya'ya gidersem babam bacılarım ne yaparlardı. Sonra masraf. Hazırlıklar, İstanbul'a git-geller. Başvurular, pasaport, yol masrafları. Gidince orada kiralık ev, işe yerleşme süreci uzarsa ne yer, ne içerdim.

Annem hepimize seslendi. "Akşam yemeğini evin önündeki sekide yiyecektik. Biraz yüksek ve havadar bir yerdi burası." Babam oturmuş düşünceli düşünceli, annem yine bağda ektiği bahçelerin bakımını yapamadığından bahsediyor; "Gidemiyorum, bir su tutulsa, dipleri ayırık otlarından temizlense, fasulyelere sırık konsa. Nasıl yapsam acaba" diyordu. Meliha ise:

"Anne ben yarın kuzenlerle bağa gideceğim, onlarla ne iş varsa yaparım" dedi. Annemde, "baban, abin, biri yanınızda olsa bari" dedi. Meliha, "zaten Bekir eniştem bizimle gelecek." dedi. Sofraya oturdum. Hala yemeğe başlayamamıştık. Zerrin ile Hülya köyün pınarına gitmişlerdi taze, serin su getirmek için. Annem şimdi gelirler dedi, kızlar bir anda işte geldik diye gülerек sofraya oturdular.

Akşam ezanı okunuyordu. Babam Zerrin'e "kızım, ibrik nerede getir de, abdest almama yardım et" dedi. Annem ise seccadeyi eline almış, müsait bir yer kolluyordu. Evde annem babam dışında bir Hülya namaz kılıyordu. Köye elektrikler yeni gelmiş, ara ara gidiyor, bizler zifiri karanlıkta kalıyorduk. Yine lambalar söndü, Meliha hemen gaz lambalarını getirdi, esinti almaması için duvardaki taka denilen bölmelere koydu, fitilleri tutuşturdu. Zerrin de çayları getirdi. Annem kızım hayvanların sularını verdin mi dedi, kardeşim bazen yaptığı espriyi yine yaptı; "Yok anne, birazdan onlara çay servisi yapacağım." dedi. Tabi bizim muzip Meliha; "bari onları da çağırırsaydın birlikte çay içerdik." diye yarenliğe devam etti.

Ailemiz köyde orta halli, kendi yağında kavrulan bir yapıya sahipti. Annem, babam ve bizler çok çalışıyorduk ama çok bir şey değışmiyordu. Esasında sürekli bir çıkış yolu arıyorduk.

Ertesi gün çay saatimizde annem; "herif, dün Mert gelmişti, ne anlatıyor, ne diyor?

Muhabbetiniz derindi." Babam da;

"önemli bir şey değil, her zaman ki konular." Babam baktı annem bu cevaba tatmin olmadı, konuşmaya devam etti. "Malum her yaz geldikleri gibi yine Alamancılar geldi ya! Artık bize caka satar, gâvur memleketini över dururlar." Annem de "herif öyle diyorsun da bizim vaziyette ortada. Hani demem o ki, acaba bizim Tahsin'i de Almanya'ya göndersek mi?" Ben köşede kitap okuyorum çok orali değilmişim gibi. Kızlar örgü örüyor, muhabbet ediyorlar. Babam sessiz, annem devam ediyor, "askerliğini yaptı, yarın bir gün yavuklusu nişan, düşün derse? Elimizde birkaç dönüm tarla birkaç hayvan kaldı. Ya sonra. Kızlar da büyüdü. Yarın bir gün Meliha, Hülya da sırada?" Babam; "hanım haklısın bilmiyorum" dedi. Annem ikna etmeyi kafaya koymuştu. "Bak Hacı Hamit, varlık vergisi bilmem ne vergisi hepimizi perişan edecek" diye bayağı konuştu. Babam da, "Emine hele bir düşüneyim" dedi. Babam gözünü karşı tepelere dikmişti. Bu akşamda dolunay vardı. Bizimde orada en gözde tarlalarımız vardı. Yarım asırlık ömrünü düşündü. Ne sahibi olmuştu ki? Babadan atadan ne kaldıysa o. Her yıl geçen yılları aratıyordu. Hanım haklıydı. Oğlan evermekte, kız vermekte eskisi kadar kolay değildi. Çok şükür oğlan çalışkan, kızlar becerikli, diye düşündü lakin hayat şartları daha çetindi. Meliha ve Hülya ortaokulu köyde bitirmişler öğrenimlerine devam etmemişlerdi. Zerrin ben okuyacağım diyordu. Kırşehir'de teyzesinin evinde bir yıl kaldı. Onun da yükü ağırdı. Eşinin doğru düzgün işi yoktu. Bu yıl ne yapacaktı çocuk?

Ertesi gün bir akşam yemeği yenmişti. Herkes evdeydi. Hacı Hamit Bey; "çocuklar, kim ne yapıyorsa yapsın, işini bitirsin, çay saatinde burada olun. Mühim bir şey konuşacağız" diye yüksek sesle konuştu. Ahırda, mutfakta son işler bitirildi. Namazlar kılındı. Babam başköşeye, annem yanına oturdu. Meliha ve Hülya benim sağımda, Zerrin solumda çaylardan daha ilk yudumu alıyoruz. Babam başladı mühim konuşmasına, "Oğlum vatani vazifeni yaptın çok şükür. Kaç aydır dinlendin de - gerçi buna dinlenme denirse- iş güç. Diyorum ki sen Almanya'ya gitsen bizlerde madden toparlansak yapabildiğimizi biz yaparız, yapamadığımızı üç beş kuruşa

yaptırırız. Hani senin evliliğin içinde işimiz kolaylaşır.” Gözüme dikkatlice baktı, sesinde biraz hüzünde vardı. “Ne dersin?” Şaşırmadım. Beklediğim bir durumdu. Ben de sakin ve emin bir şekilde, “Babacığım rabbim sizlere sağlık sıhhat versin, bu güne kadar emek verdiniz hala çalışıyorsunuz. Muhannete muhtaç etmediniz. Olur baba. Biraz araştırayım. Biliyorsun ha deyince hemen olmuyor, bu bir süreç. Altı ay ya da bir yılı buluyor. Başvuru, sağlık raporu, İstanbul’a git. Alman irtibat bürosunda yeniden sağlık kontrolünden geç, pasaport işlemleri.” Babam; “oğlum bunlar hep masraf istersen köyün önündeki iki tarlayı satalım” dedi. Ama babamın sesi titremişti. Nasıl üzülmesindi? Geriye dört tarla, beş inek ve on koyun kalıyordu. Ben de, “baba, istersen şimdilik üç koyun satalım duruma göre hareket ederiz” dedim.

Annem mahzundu. Benim gurbet ellere gideceğime mi? Hayvanların satılacağına mı?

Babamın iş yükünün artacağına mı? Kızların bir tek abilerinin uzaklaşacağına mı? Ya da, Yavuklumun ne tepki vereceğine mi yansın! Belki hepsi ve daha fazlasıydı sebep.

Kardeşlerimse sevinçliydi. Yine de “Abi, gerçekten mi gideceksin?” diye sorma ihtiyacı hissettiler.

T

ahsin ertesi gün İş ve İşçi Bulma Kurumuna gitti. Gerekli evrakları teslim etti. Sağlık raporu aldı. Başvurusunu yaptı. Ama yine de temkinli davranıyordu. Alman İrtibat Ofisi’nin sağlık taraması detaylı oluyordu. Öyle ki bazı kişiler çürük dişlerinden bile elenebiliyordu. Tahsin’in sağlık yönünden bir endişesi yoktu. Kilosu, boyu ve vücut yapısı akranlarına göre daha iyiydi. Asıl onu endişelendiren Zehra’nın yurtdışı konusunda vereceği tepkiydi. Zehra Kırşehir’de liseyi halasının evinde kalarak okumuştı. Tahsin’de Meslek Lisesi’ni okumuştı. Pansiyonda kalmıştı. İkisi de aileden uzak yaşamaya alışkındı.

Tahsin oyalanmadan köye döndü. Ailesiyle yurtdışına gitmek için neler yaptığını anlattı. Sıra Zehra’ya bu düşüncesini iletmek kalmıştı. Zehraların evleri köyün çıkışında biraz ana yoldan uzaktı. Her zaman ki yerine geçti, duvarı dibine saklandı. Acaba suya,

bahçeye çıkar mı diye bekledi. Akşam ezanı da okunuyordu. Evleri ve bahçelerini bir yol kesiyordu. Ya çıkmazsa ya bugün görüşemezsem diye düşünüyordu. İçine bir sıkıntı çöktü. O sıra da ahşap kapı gıcırdadı. Zehra bahçeye geçti. O da hemen duvardan atladı, sessizce arkasından korkutmamaya çalışarak hafiften sırtına eliyle dokunarak, “Zehra kolay gelsin” dedi. Kız bir anda korktu, şaşırdı. Zehra’yla bir haftadır görüşmemişlerdi. “Ne geziyorsun Tahsin, kaybol, bir gören olur.” dedi. Zehra; “hemen gideceğim ama seninle çok önemli bir konuyu paylaşacağım” dedi. “Neymiş, söyle bakalım Tatlı Belam” dedi. Yurtdışına gidiyorum. Zehra sendeledi. Tahsin hemen tuttu, sakin ol. Biliyorsun bu işler ha deyince olmuyor. İnan seni, geleceğimizi düşündüm. Giderim çalışırım, en kısa zamanda döner düğünümüzü yaparım, sonra da seni de alır ver elini Alamanya. Zehra, “inandım” dedi imalı imalı. Sonra da “Tahsin görüyorsun, evli gidenler eve dönmüyor. Ben sana güveniyorum. Ama sarışın çıyanlara güvenmiyorum. Şu köyümüze bak. Neredeyse yarısı; çocuklar babasız, anneler eşsiz yaşıyor.” Tahsin düşündü kız haklıydı. Yüreğine su serpmek için, “tamam o halde gitmeden nişanlanalım, Almanya’ya gidince altı ay sonra gelirim düğün dernek yaparız, seni de alır giderim.” Zehra, “sahi mi Tahsin” deyip yanağına bir buse kondurdu. Evin avlusundan annesinin; “Zehra, nerede kaldın kız?” diye sesi geliyordu. Zehra hemen yeşilliklerden ne varsa kökünden kopararak aldı gitti. Her zaman maydanoz, nane, dereotu, tere otu dallarından almaya özen gösterirdi. Şimdi sapıyla, köküyle kopardı.

Tahsin ailesiyle nişan konusunu paylaştı. Birkaç hayvan satıp kız isteme, yüzük ve nişan işlerini hallettiler. Zehra ile Tahsin daha rahat görüşmeye, gelecek planları yapmaya başladılar.

Bir Cuma günü postacı gelmiş, Tahsin Ilgaz’ı arıyordu. Kendisine tebliğ etmesi gerekiyordu. Cuma namazı bitmişti, Tahsin’de imam efendiyle muhabbet ediyordu. Postacı dışarda bekledi gelen yok giden yok. Köyden birine Tahsin Ilgaz nerede, diye sormuştu ki

tam o sırada Tahsin camiden çıktı. Postacı hatırlamıştı. "Ya delikanlı neredesin, yurtdışı talebin kabul edildi, haydi gözün aydın" dedi. O da "kusura bakmayın hocamız Almanya'da bir dönem görev yapmış, merak ettiklerimi sordum" dedi.

Tahsin'in on gün içinde İstanbul Alman İrtibat Bürosuna gitmesi gerekiyordu. İşte şimdi asıl masraf başlıyordu. Babasına yüzü kalmamıştı. Amcalarının durumu iyi değildi.

Dayılarının durumu iyi ama eli sıkı insanlardı. Akşam kara kara düşünüyordu. İlk akşam ailesine bir şey diyemedi. Tahsin, Zehra ile onların bahçede kamelya tarzı bir çardak vardı.

Orada saatlerce oturdular. Zehra; "ben babamla bir konuşayım" dedi. "Biz de destek olalım sonuçta bu yola birlikte çıktık, anca beraber, kanca beraber" dedi. Sen benden haber bekle dedi. Tahsin acaba doğru mu yapıyorum, İsa Amca acaba bu oğlanda fır satıcılık yapıyor diye düşünür mü diye üzüldü.

Ertesi gün Zerrin Zehralara uğramıştı. "Abin bir uğrasın" dedi müstakbel yengesi. Zerrin çok seviyordu bir ablam daha oldu diye. Her gün bir bahaneyle onlara gidiyordu. Zerrin abisine mesajı iletti. Tahsin hemen gitti. İsa amca dışarda makat denilen yerde çay içiyordu.

"Oooo! Tahsin hoş geldin! dedi. Hasbihalden sonra İsa Amca, "Tahsin sen de artık evladımsın. Hayırlı olsun. Ben sana bir miktar nakit vereceğim. İhtiyat etme ihtiyacın var, dua et. İşine sahip çık. Tez zamanda dönersin mürüvvetinizi görürüz." dedi. Bir zarf uzattı. İlk defa bu kadar büyük ve ağır bir zarf görmüştü. Kem küm etti. "Oğlum al işte, hediye. Zehra kızım çay yok kahve yok bu nasıl ev sahipliği." dedi. Zehra mutlu bir şekilde mutfığa koştu. Tahsin'e yapacağı ikinci kahveydi. Heyecanlıydı. Yüreği kıpır kıpırdı.

O gün geldi. Zehraların bir minibüsü vardı, köyler arası yolcu taşıyorlardı. Bugün en özel yolculuğu yapacaklardı. Tahsin'in ailesi Zehra'nın ailesi birlikte Kırşehir otogarından yolcu edeceklerdi. İsa Amca ısrarla Sirkeci

Gari'na kadar gidelim uğurlayalım demişti ama Tahsin yok, başka gidecekler var bizler birlikte gideriz diyorlardı. Aradan on iki ay geçmişti. Tahsin anca toparlanmış, yıllık izin almış ve gelmişti. Düğün dernek işleri yapıldı. Tahsin kimseye yük olmadan düğün işini halletmişti. Almanya'ya gidişinde bu sefer korku merak değil, tatlı bir heyecan vardı. Eşiyle gidiyordu. Meliha ve Hülya'da sözlenmişlerdi.

Aradan iki yıl geçti. Tahsin ile Zehra'nın çocukları oldu. İsmi İsa Hamit koymuşlardı.

İki babanın ismi buluşmuştu. Memlekette iki yıldır gitmiyorlardı. Biraz daha tasarruf yapalım, çocuk biraz toparlansın diye erteliyorlardı.

Bu yıl 1 Mayıs Cuma gününe denk gelmiş Almanya'da bütün çalışanlar tatil olmuştu.

Tahsin'in arkadaşı Semih, bugün Cuma'ya gidelim dedi. Tahsin Cuma namazına Almanya'da hiç gitmemişti. Münih adeta cami yönünden mabetsiz bir yerdi. Müslümanların kiraladığı büyük bir mekânda namaz kılınıyordu. Çok kalabalık bir cemaat vardı. Tahsin şaşırmıştı. Ezan içeride okunuyor, dışarı ses verilmiyordu.

Sünnet kılındı. Sesi gür ve güzel bir genç iç ezanı okudu. İmam Efendi minberde ayağa kalktı. Duaları okudu, hutbeye başladı. Konu İslam'da iş ve iş ahlakıyla alakalıydı. Elindeki yazılı metinden sonra doğaçlama konuşmaya başladı. "Kıymetli Kardeşlerim! Gerçek emekçi sizlersiniz. Çalışmayı bile ibadet olarak düşünüyorsunuz. Muhannete muhtaç olmamak için gurbet ellerdesiniz. Sizi buraya gönderen aileleriniz cefalar çekti, sizler sefalar süresiniz diye. Siz buraya geldiniz, onları unutmayın belki onlar yaşlı, belki hasta belki yalnız. Bakın Kurban bayramı yaklaşıyor, burada ya da Türkiye'de bir tatil beldesinde izin günlerinizi geçirmeyin. Kurbanlarınızı birlikte kesin, mutlu edin onları. İlla hasta olduklarında vefat etiklerinde mi yanlarında olacak-sınız? Sizleri özlerler, çocuklarınızı gözlerler. Kurban Allah'a ahde vefa, bayramlaşmak kullara vefadır. Dünyada emek verenlere, sevenlere vefa gösterenler ahirette sefa sürerler." Tahsin acaba hoca bana mı söylüyor diye işkillendi sonra beni tanı mıyor ki, demek

ki genel bir problem diye düşündü. İş, para, traktör, araba, ev, yat-kat derken asıl değerlerimizi kaybediyoruz, dedi içinden.

Hemen eve geldi. Zehra ailelerimizi ihmal ettik, onlar bizi biz onları özledik.

Torunlarının sadece ismini öğrendiler, resmini gördüler. İzne ayrılıyor, dedi. Zehra bu karara çok sevinmişti. O da içten içe üzülüyor biraz daha biraz daha diye memlekete gitmeyi erteliyorlardı.

Bir hafta izin, alışveriş ve hazırlık sürdü. Köye geldiler. Çok mutlu bir şekilde kendi arabalarıyla girdiler. Eve varmadan köyün pınarından kana kana su içtiler. Tahsin pınarda komşuları Zarif Teyzeyi gördü. Çok severdi onların karadutundan izinli izinsiz çok yemişti. Aaa! Evladım hoş geldin, yeni mi geldin? Evet Zarife Teyze. Oğlum iyi etmişsin annen iyi değil. Tahsin Ne oldu anneme dedi, cevap vermek istemedi Zarife Teyze. Hemen çocuklara seslendi, acil eve gittiler. Herkes evdeymiş kapıya çıktılar. Bir annesi yoktu. Daha da kaygılandı.

Annesi köyün öz denilen çayında yün yıkarken düşmüş, kafası taşla gelmiş, iki aydır evde yatıyormuş. Bayram bitmiş ama annesinin rahatsızlığı bitmemişti. Kırşehir hastanesinin aciline getirdiler. Annesi bir gün sonra vefat etti. Babasına kardeşlerine sarıldı ağladı, ağladı.

Münih'teki camide hocanın söyledikleri kulaklarında bir kez daha çınladı. "Sevdiklerimiz vefat etmeden vefa edelim."

Tekrar gurbet yollarına düşmüşlerdi. Çocuklar kasetçaları açmıştı. Bozkırın tezenesi söylüyordu. Adeta yüreğe tercüman oluyordu.

Niceleri dönmez yola gönderir
Bir ayrılık bir yoksulluk biri de ölüm
Aman aman aman aman oy
Bir ayrılık bir yoksulluk biri de ölüm
Aman aman aman aman oy
Aman aman aman aman oy

AZALIYORUZ

Her uçan kuş
Bir şiir yazdırır bana.
Günlerin dikişlerini söküp,
Toplamış bavulunu gidiyor işte.
Zaman,
Tohumun toprağı, rüzgârın gazeli
Bulduğu zaman.

Yavaş yavaş azalıyoruz
Her gece hüznü dölleyen
Gri bir şiirle uyuyorum.
Hangi gül düşer karanlığa?
Kulaklarımda gündüzden kalma
Kuşların ıslığı
Gecelerde boğulur çocukluğum
Geceler kömür karası
Geceler şiirlerin anası.

Tulumbadan su çeken afili kız!
İndirme,
Türküler söylesin gözlerin
Tüm sokaklar yeşile boyansın.
Buğulanmış pencereye
Bir gül çiziyorum
Komşu evin kedisi bile yansın.

Aynalardan çaldığım suret
Duy sesimi ey kalbim!
Bana eskilerden söz et.
Hep tökezlerdim taş döşeli avluda,
Hatıradır diye
Saçlarımdan bir tel kalmış
Anamın ceviz sandığında havluda.

Yavaş yavaş azalıyoruz.
Şimdi gecelere yaslanıp
Şiirlere beliyorum dünyayı.
Hayıflanmayın,
Bir şey söyleyin hatıralar!
Uzaklar kara bir gömlek giymiş
Uzaklar,
İki kaş arası kadar.

Mustafa AYVALI

BİR HAYALİN ARDINDAN-5

Mehmet CONAĞASI

Orta Asya'da gezmeye, gözlem yapmaya devam ediyoruz...

Türkistan'a ne kadar da çok gitsem de anlaşılan hiçbir zaman doyamayacağım. Zira insan sevdiği, önemsendiği, önemsendiği sevildiği, geçmişinden, kültüründen bir şeyler bulduğu yere gider. Bir merakla başlayan bu seyahatler dizisi bir tutku halini aldı. Artık Türkistan'a her sene fırsat buldukça gitmeden olmayacak.

Türkistan'a son seyahatimi de 2025 yılının Ocak ayı içerisinde gerçekleştirmiş ve orada 15 gün kalmıştım. Bu durum sanki bir görevi yerine getirmeye dönüştü. İnşallah önümüzdeki yıl da dördüncü seyahatimi yapacağım.

Şimdiye kadar Türkistan'a İstanbul'dan bindiğim uçaklarla ulaştım ama bu defa bileti Antalya' dan aldım. Türkistan denildiğinde Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, Afganistan gibi ve Türklerin yaşadığı ve Türkçe konuşulan diğer yerleri kastediyorum.

Türkistan'ın sınırları Türkçe konuşulan yerde başlar, Türkçe konuşulmayan yerde de sona erer. Nasıl ki Türkiye'de farklı aksanlar, şiveler, ağızlar var orada da aynı. İnsan sevildiği yere gider. Biz Türkiye Türklerini de çok seviyorlar ve kardeş olarak biliyorlar. Hatta abileri olarak görüyorlar. Herkes öğrendiği Türkiye Türkçesi ile bizimle konuşmak istiyor. Kimisi Türkçeyi filmlerden öğrenmiş, kimisi çalıştığı Türk şirketlerinde öğrenmiş, kimisi de Türkiye' de firmalarda çalışarak, Üniversitelerimizde okuyarak öğrenmişler. Hemen size yaklaşıp Türkiye Türkçesi ile konuşmak istiyorlar. Varsa Türkiye de ki tanıdıklarına telefon açıyorlar. Sizinle görüşürüp konuşmaktan

çok mutlu oluyorlar. Hem biz hem onlar uzun zamandır görüşmedikleri, hasretle beklenen akrabaları ile buluşmuş gibi mutlu oluyoruz.

Daha Antalya havaalanındayken konuştuğum bir Kazak kardeşim kendisini; "Soyum Türk, Boyum Kazak" olarak ifade etmişti. Aslında Ocak ayı hava şartları bakımından riskli bir zamandı. Fakat belki de şansımızdan gezdiğimiz yerlerde ayağımız kara basmadı. Dağlarda ve arazide elbette kar vardı ancak şehirlere kar yağmış ve erimişti. Yaklaşık beş saatlik bir yolculuktan sonra Kazakistan'ın Çimkent şehri üzerine geldik. Ancak aşırı sis olduğundan uçak yarım saat şehrin üzerinde tur attıktan sonra 700 km. uzaktaki eski başkent Almatı' ya yöneldi. Orada da sis olmasına rağmen belki de havaalanı teknik imkânlarının daha iyi olmasından inebildik. 3 Ocak 2025 tarihinde orada sis, kar ve soğuk vardı. Birkaç saat Almatı' da bekledik Çimkent havaalanının inişe müsait olduğu haberrinden sonra Çimkent'e gitmek için yeniden havalandık.

Benim Çimkent'i tercih etmemdeki en büyük sebebim orada bulunan ve avukatlık yapan, çok iyi Rusça bilen arkadaşım Aygül İbragimova'nın evinin olmasının yanında, Çimkent'in Özbekistan'ın başkenti Taşkent' e yakın olmasıydı. Zaten arkadaşım Aygül' de bu seyahatte Özbekistan'a benimle birlikte gelecekti. Zorda kaldığımız durumlarda bize çok iyi bildiği ve eğitim aldığı Rusçası ile bize yardımcı oluyordu.

Bu seyahatimde benim ana hedefim Taşkent, Buhara ve Semerkant'ın dışında Türkiye Türkçesine en yakın Türkçe'nin konuşulduğu, tarihte Celalaettin Harzemşah olarak bildiğimiz Harzemşahlar Devleti' nin hüküm sürdüğü bölge idi. Harzemşahlar Devleti (1097-

1231) Harezmşahlar veya Harzemşahlar Devleti Orta Asya'da Harezm bölgesinde Kutbeddin Muhammed Harezmşah tarafından kurulan bir Türk-İslam devletidir. Bu devlet, Anadolu Selçuklu Devleti ile 1230 yılında yapılan Yassı Çemen savaşı sonucunda iyice zayıflamış, 1231 yılında Celaleddin Harezmşah'ın ölümü ile yıkılmıştır.

Bu bölgeye orada Harezm Bölgesi diyorlar ve burada Hiva ve Ürgenç şehirleri bulunuyor. Harezm Bölgesi Taşkent'e 1.100 Km. doğuda bu bölgeden sonrada Karakalpakistan Bölgesi başlıyor. Yine bu seyahatte ziyaret etmek istediğim diğer bir bölgede Fergana Vadisi idi. Burada Fergana, Kokand, Andijan ve Namangan yerleşim yerleri bulunuyor.

Fergana Vadisi; Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan sınırlarının kesiştiği bir yer. Burada zaman zaman sınırlarda su nedeniyle çatışmalar oluyor. Biz Türkiye' de vadi dediğimiz zaman iki tarafı dağ olan ve tabanından suyun aktığı bir arazi aklımıza geliyor. Ben de Fergana Vadisi'ni görmeden önce böyle bir yer zannediyordum. Hâlbuki burası hilal şeklinde dağlarla çevrilmiş ve dağların birbirine uzaklığı 100-150 km. olan ve bu dağlardan gelen suyun beslediği bir tarım arazisiymiş. Görünce çok şaşırdım. Uçağımızın normal saatte ineceğini düşünen Arkadaşım Aygül zamanında Çimkent havaalanına gelmiş ve uçağın Almatı' ya yöneldiğini duyunca da evine dönmüştü. Kısmet sonra buluşmakmış.

Çimkent şehri Kazakistan'ın güneyinde, Özbekistan'ın Başkenti Taşkent' e 100 Km. mesafede. Aynı zamanda Hoca Ahmet Yesevî' nin külliyesinin bulunduğu Türkistan şehrine de o kadar mesafede. Daha önceki seyahatlerimde Türkistan şehrini ve Hoca Ahmet Yesevî'nin külliyesini ziyaret etmiştim. (Türkistan'ın 1864'te Rusya'ya ilhak edilmesinden sonra da önemini kaybetmeyen Ahmed Yesevî Külliyesi, bugüne kadar Orta Asya'da müslüman Türklüğün en büyük ziyaret yeri olmaya devam etmekte. Zamanımızda da bayram namazları için Ahmed Yesevî Camii'nin dışında toplanan cemaat bütün ovayı doldurmaktadır. Hoca Ahmet Yesevî: Doğum tarihi ve yeri: 1093, Sayram, Kazakistan, Ölüm tarihi ve yeri: 1166, Türkistan, Kazakistan. Ahmed Yesevî, Divan-ı Hikmet adıyla

yüzyıllar sonra bir araya getirilen hikmetleri aracılığıyla Türklere İslam'ı kolaylaştırarak benimsetmiştir. Bunun için İslam inancını, Türk gelenek, inanç ve yaşam tarzı ile uygun biçimde sentezleme yolunu seçmiştir.)

Türkistan Şehri tek katlı kerpiç evlerden oluşan tipik bir Orta Asya şehri. Çimkent Havaalanından taksi kiralayarak arkadaşım Aygül' ün evine vardım. Ev bir bahçe içerisinde iki katlı, içinde meyve ağaçları olan bir bahçeli ev. (Geçen yılki ziyaretimde o bahçeden çok güzel geçi memesi cinsi beyaz üzümlerden yemiştım.) Buralarda bahçeli evlerin otomobilleri içeriye alacak şekilde standart ve büyük bir kapısı ve yola bakan kısımda da yüksek duvarlarla çevrili bir avlusu ve bahçesi var. Kimse kimsenin özel hayatını ve ne yaşadığını göremiyor. Bu durum bütün Rus hâkimiyetinde kalmış ülkelerde böyle. Daha önce ziyaret ettiğim buralar gibi Tacikistan haricinde mahallelerde sokakta oynayan hiçbir çocuğa rastlamadım. Rus hâkimiyetinde kalmış yerlerde Yandex'de taksi çağırma uygulaması çok yaygın, hem ucuz, hem garantili hem de 24 saat hizmet veriyorlar. Ne kadar ödeyeceğinizi de önceden biliyorsunuz. Tabii ki Türklerin olduğu her yerde olduğu gibi burada da Yandex harici pazarlık yapılmakta.

Arkadaşım Aygül' ün evine yerleştim, burada iki gün istirahat etme ve sohbet imkânı bulduk. Bu arada Aygül Hanım bana mükemmel Kazak yemekleri hazırladı. Malum olduğu üzere Türkistan da et bol ve ucuz. Et yemedikleri zaman da doyduklarını anlamazlar. Nasıl ki uzak doğuda piring yemeden, Türkiye'de de ekmek yemeden doyduğumuzu anlamazsak orada da et yemeden doyduklarını anlamıyorlar. Arkadaşım Aygül' le Türkiye' den gelirken, " Oraya ne getirmemi istersin?" diye sormuştım. O 'da özellikle zeytin, zeytinyağı, baklava ve portakal istemişti. Ben de Türkiye'den giderken ilaveten helva, reçel, çaman gibi 20 kg'lık bir koli hazırladım, daha önce kendisi Kayseri'ye misafir olarak geldiğinde acı çamanı tatmış ve tadını çok sevmiştir.

Aygül hanım yeğeni 7-8 yaşlarında ki Amina (Emine) ile birlikte kalıyor. Amine daha önceki seyahatlerimde bana soğuk davranıyordu. Ancak bu defa dede torun gibiydik. Hatta beraber sarıldık yattık, halası

Aygül Hanım kollarımda bir kuğu gibi uyuduğunu söylemişti. Aygül hanım kendi dili olan Kazakçayı bilmiyor. Bende Rusça bilmiyorum. Zorda kaldığımızda telefonla İngilizceye çeviri yapıyor. Bende oradan okuyorum. Ancak aramızda Ona biraz Türkçe öğrettim. Ben de halimi anlatacak kadar bende tek tük Rusça öğrendim, sıkıntısız anlaşabildik.

Amina' nın annesi ve babası Kore' de yaşıyorlar. Hatta annesi de Koreli. Babası Kazak. Çimkent tipik bir Rus şehri. Her ne kadar Çimkent SHYM kent olarak yazılsa da başındaki SHYM yani SİM çayır çimen demek. Henüz Rus etkisinden kurtulamamış, burada yaşayan çok sayıda da Ahıska Türkü var. Özellikle pazarlarda pazarcılık yapıyorlar ve biz Türkiye Türklerine çok sahip çıkıyorlar. Aynı Türkçeyi konuşuyoruz. Pazarları dolaştığımızda hemen birbirimizi tanıyoruz ve izzet ikramda bulunuyorlar. Bir sıkıntınız olursa buradayız diyorlar.

Bu son gidişimde pazarda tezgâh açmış iki Ahıska Türkü ablamızla sohbet ettik, çok yakınlık gösterdiler ve onlarda çok mutlu oldular, bize izzet ve ikramda bulundular. Konuştukları dil aynı Türkiye Türkçesiydi. Ahıska galiba 1828 Edirne anlaşması ile Ruslara bırakılmış. 1944 de de Stalin çeşitli gerekçelerle onları Orta Asya' ya sürmüştü. Günümüzde Amerika, Avrupa, Asya dâhil dünyanın birçok yerinde Ahıskalı soydaşlarımız yaşamaktadır. Ayrıca pazarda tezgâhı olan Ahıskalı erkek kardeşlerimiz de orada –kurut- dedikleri yuvarlak toplar şeklinde kurutulmuş yoğurt – peynir karışımı ikram ettiler, tüm ısrarıma rağmen para almadılar. Bizi gördüklerinde o kadar mutlu oluyorlar ki anlatamam, sanki hem biz hem Ahıskalı kardeşlerimiz akrabalarını görmüş gibi oluyorlar.

Çimkent pazarını gezerken her türlü eti bulmam mümkün. Bunların içinde at eti, sığır eti, domuz eti, tavuk eti en fazla bulunan etler. Orada at etine " cılkı " diyorlar. Bunun için hususi çiftlikler kurmuşlar, oralarda at yetiştiriyorlar ve kesim hanede kesiyorlar. Pazarlarda at etinin iç organlarını da satıyorlar. Bağırsaklarını doldurarak adeta sucuk misali pazarlıyorlar. Ayrıca Çimkent pazarında bol miktarda balık var. Bizim yayın değimiz balığa orada " Cayın " diyorlar. Pazarda sazan

ve sudak balığı da aynı isimle bol miktarda var. Pazarda gezerken bir abla seyyar arabasıyla içinde yarma olan ayran gibi bir içecek satıyordu, merak ettim aldım ve içtim çok hoşuma gitti. Meyve ve sebze pazarlara genellikle Özbekistan' dan geliyor ve bu pazarlarda Özbek kökenliler çok faal, çalışkan esnaf adamlar. Ayrıca Tipolojileri de bize çok yakın. Her ne kadar yazılışı farklı olsa da Özbeklerin konuştuğu Türkçe de bize benziyor. Orada benziyor kelimesi yerine halen bizim köylerimizde de kullanılan "oksıyor-"kelimesini kullanıyorlar. Mesela Özbekistan' da bizim durumlar nasıl, vaziyetler iyimi? Söylenişini onlar "Ahvaller yahşimi ?" diyorlar.

Çimkent' te Aygül hanımın evinde iki gün dinlendikten sonra yeğeni Amina' yı yine Aygül hanımın diğer yeğenlerine bırakarak Özbekistan'ın Başşehri Taşkent şehrine gitmek üzere Yandex' den taksi çağırarak evden ayrıldık. Adına terminal diyemeyeceğim ancak çok sayıda otomobilin olduğu ve yoğun pazarlıkların yaşandığı kalabalık bir yere geldik. Burada 200 – 300 Km.lik mesafeler kısa sayıldığı için otomobillerle yapılıyor. Daha aynen bizim eskiden Kayseri' de Amelye Pazarında başınıza onlarca kişinin üşüştüğü gibi insanlar toplanıyor, kimisi çantanızı alıyor, kimisi kolunuzdan çekiyor, kimisi ikna etmeye çalışıyor, kimisi benim arabam yeni model diyor. Kimisi yanınıza yolcu almayacağım diyor. Biz de 3-4 otomobile binip indikten sonra 5. Otomobille anlaştık. Kazakistan' ın kullandığı para birimi Tenge. Türkistan bölgesinde Türkiye' de olduğu gibi kaymak gibi yollar, temiz tuvaletler ve mükemmel yol boyu tesisler bulabilmek mümkün değil.

Önümüzdeki sayıda Taşkent şehrinde başlayarak Hiva, Ürgenç, Kokand, Fergana, Andijan hatıralarımızı paylaşmaya devam edeceğiz.

Şimdilik Çimkent Otogarından selamlar. Biz 100 Km. lik Çimkent, Taşkent paylaşımlı taksi yolculuğu için pazarlık yapmaya devam ediyoruz.

Hoşça ve sağlıklı kalın...

PINAR BAŞINDA

Kavak yeli eser, yârim başında
Bir güzel tanıdım pınar başında
Gider buldum kendim onun peşinde
Bir güzel tanıdım pınar başında

İncecikten boylu gamzesi derin
Yaylaları soğuk suları serin
Sülalesi soylu Avcı'dır elin
Bir güzel tanıdım pınar başında

Karşıma çıkardı yüce Yaradan
Ona olan sevgim değil sıradan
Rabbim koru bizi türlü beladan
Bir güzel tanıdım pınar başında

Yüreği aslandır bakışı ceylan
Merhameti çoktur yalnız küheylan
Dünyaya hediye ulu Huda'dan
Bir güzel tanıdım pınar başında

Meryem IRKILATA

BABA

Gök delinip,
Bulutlar kan ağlarsa eğer.
Güneş solarsa bir çiçek misali ...
İşte o zaman hayat bulurum sanki.

Eğer baba,
Gözlerin değerse gözlerime gururla.
Sarılırsan bir yorgan misali ...
İşte o zaman hayat bulurum sanki.

Şaniver Sude BAŞOĞLU

KAHVE İLE MUHABBET

Söyle muhabbetin bahanesi
Kırk yıllık hatır da neyin nesi
Sırrın belki de
"Kırk dereden getirilen su"
Uzak yolun yolcusu
Kayseri nere
Yemen neresi?
Sen ki muhabbetin bahanesi
...
Hâlâ öyle misin?
Sade, şekerli, orta
Hanginizin kırk yıllık hatırına
Bu sevda
Hangi sevda kırk yıl sonra aynı sevda
...
O kadar da alıngan olma
Benimkisi muhabbet
Hadi bana bir iyilik et
Şekillendir telveni
Kırk öncesi gibi
Kırk yıl sonrasında bahset.

Yılmaz ACI

KÖY ODALARI EFSANESİ

Ahmet SARGIN

Kıraathaneler ve kahvehanelerden önce sohbet mekânları olarak “Köy Odaları” vardı. Bizim çocukluğumuzun efsane mekânları olan köy odaları toplanma yerleri idi. Özellikle kış mevsiminde bütün köy halkının durak ve sohbet yeri olan mekânlardı buralar. Bizler çok küçüktük. İlkokul öncesi ve ilkokul döneminde uğradığımız mekânlarda sobalar yakılır, sıcak bir ortamda çay demlenir ve yarenlik sohbetleri olurdu. Bir değil bir kaç köy odası bulunur mahalle mahalle toplanırdı, köyün genç ihtiyar erkekleri...

Odaya girenler saygıyla selam verir, içerdekiler de “aleyküm selâm” diye karşılık verirlerdi. Gelenler yaşlı ise başköşeye buyur edilirdi. Gençler ve çocuklar kapı yakınına oturur, yaşlılara saygı gösterirdi. Tatlı bir muhabbet başlar, hatıralar anlatılır, askerlik anıları dile gelirdi. Herkes saygı çerçevesinde konuşanı dinler anlatılanlardan ders alınırdı.

Okula başladığım dönemde bana da bir kaç defa hikâye okutmuşlar saygıyla dinlemişlerdi. Galiba Kerim ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin hikâyelerini buralarda duymuş halk âşıklarına hayranlık beslemiştim. Bir kaç defa da dini hikâyeler okuduğumu hatırlıyorum. Özellikle Hz. Ömer’in Müslüman oluşunu bir kaç kez okutmuşlardı bana. Yaşlı amcalarında hikâyelerden duygulanıp ağladıklarına şahit olmuşum.

Malumunuz olduğu gibi bizim köyümüz Yozgat’a on beş kilometre uzaklıkta bir Tatar ve Türkmen köyü... Kürt kökenli ailelerde vardı. Köylülerimizin tabiri ile biz Aşağı mahallede oturuyorduk. Genelde Kafarlar’ın odada toplanır muhabbet ederdik. Köy odalarının hoş sohbeti, tatlı muhabbeti, saygısı, küçüken bizleri de etkilemiştir. Kolay kolay kavga ve çekişme olmaz, aksine tatlı şakalar yapı-

lırdı. Tahta sedirler ve minderlerden oluşan odada herkes bağdaş kurup oturur saygıda kusur edilmezdi. Bir Halk mektebiydi adeta buralar...

Zemheri ve Karaaş (Aralık-Ocak) ayları çok kar yağar her taraf kapanırdı. Yozgat’a bile gitmek imkânsız olurdu. Bu dönemde Köy odaları tıklım tıklım dolardı. Tatlı şakalar yapılır bahis yarışmaları olurdu: Bi kutu lokum yeme, bi çanak pekmez yeme, bir helke su içme gibi ilginç şakalardı bunlar. Bunların bir kaç tanesine denk gelmiş çok da şaşırmıştım!

Genelde Ocak ayı ortalarında şenlik türü bir eğlence yapılır, Zemherinin 15 geldi diye Congulus oyunu düzenlenirdi. Bu kışın bitiyor olduğunun sevinciydi. Ayı ve Kurt postuna bürünen bir delikanlı olur kapı kapı dolaşırdı. Köy odalarından başlayan bu congulus oyununun başkahramanı Hasso (Hasan Aydoğan) idi. Hasili çobanlık yapan çok da güzel düdüğü çalan (çoban düdüğü) genç bir delikanlıydı. Köyün tiyatro oyuncusuydu. Orta oyunlarımızın kahramanıydı.

Köy odaları yarenlikleri çok hoşumuza giderdi. Sevginin saygının ve muhabbetin vazgeçilmez mekânlarıydı. Köyde bir samimiyet, yardımlaşma, imece ve kucaklaşma galiba bu köy odalarının neticesiydi. Yıllar geçmiş olmasına rağmen çocukluğumuzun kahramanları hiç unutulmadı. Köy odalarını yaşamış biri olarak ben hiç kahve ve oyun alışkanlığı edinmedim Elhamdülillah! Ama köy odalarının yarenliklerini, muhabbetini hiç unutmadım unutamıyorum...

Vesselam bir efsaneydi Köy Odaları ve kış geceleri. Tepe tepe yağan karların bereketini hatırlayanlarınız çoktur sanırım. O bereket de, o samimiyet de, o dostluklar da geride kaldı ne dersiniz?

SON KERVAN

İstedim gideyim dostun eline
Ne çare son kervan geçti dediler
Hasretim Resulüm yurdun iline
Gidenler Kevser'den içti dediler

Bakakaldım gidenlerin peşinden
İslandı mendilim gözüm yaşından
Vazgeçemedim ki hayal düşümden
Kismetin elinden uçtu dediler

Köşeme çekildim düşündüm durdum
Nedendir sebebi kendime sordum
Sonunda heybemi sırtıma vurdum
Malı mülkü yola saçtı dediler

Ne deyim içimde halı bilmezler
Tutunduğum aşkı dalı bilmezler
Damağa çalınan balı bilmezler
Hakk dostunu çoktan seçti dediler

Önüm süre giden kara karınca
Unutmam seni Hakk'a varınca
Cebel-i Rahimde kendim görünce
İdris dostu hülle biçti dediler

Yürüdükçe geldi yol arkadaşım
Arkadaş değildi sanki sırdaşım
Ayıkmadı neden insandan başım
Bu seferde akli kaçtı dediler

Arasbora derler bir garip kulum
Hasreti çekmeye biçilmiş rolüm
Arzum ki Ravza'da olsun son bölüm
Mekke yeşerdi gül açtı dediler

Semiha ARASBORA

VAH BENİM ÖMRÜM!

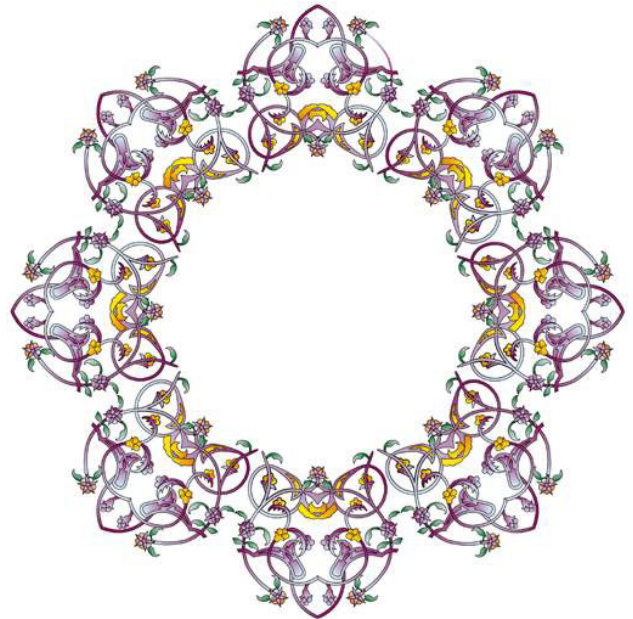
Bir kuru sevdaya bir ömür verdim
Canım dediklerim hep beni yerdı
Çok çileler çektim vefayı bildim
Heder olup giden vah benim ömrüm

Nice ümitlerim hedef tutmadı
Helal lokmasına haram katmadı
İnsanlara değer verdi satmadı
Heder olup giden vah benim ömrüm

Efkârlıyım acı gitmez başımdan
Nere gitsem felek gelir peşimden
Yorulmuşum gayri dünya işinden
Heder olup giden vah benim ömrüm

Gün batarken gün doğarken yorgunum
Mevla yazgısına içten meftunum
Kadere razıyım ne ise sonum
Heder olup giden vah benim ömrüm

Ali Rıza DEMİR

BAĞLILIK BÜYÜSÜ

Fatma ÇETİN KABADAYI

Serap kahvesinden bir yudum aldı, bacak bacak üstüne atıp oturduğu koltuğa yerleşti. Gözleri üç ay önce doğum yapan arkadaşı Gözde'de aklı ise aramasını beklediği arkadaşı Kemal'deydi. Bugün üçüncü buluşmalarını gerçekleştirecek olmalarının heyecanı yüreğini yerinden fırlatacaktı. Erkenden giyinip süslenmiş, telefonda yeteri kadar anlatamadığını zannederek -biraz da vakit çabuk geçsin düşüncesiyle- buraya gelmişti. Gözde, bir yandan arkadaşını dinliyor bir yandan da cam bebek gibi narince kavradığı bebeğini emzirirken iki parmağıyla da göğsünün ucunu sıkıştırıyor, bebeğin rahat emmesine yardım ediyordu.

'Allah'ım nasıl güzel bir şey bu,' diye geçirdi içinden. Bakmaya doyamıyordu. Bebek doğduktan sonra aşk bile ona basit geliyordu.

-En büyük aşk, evlat sevgiliymiş Serap, yaz bunu bir köşeye. Gözde söylemişti dersin, diyerek gülümsedi.

Serap doğruldu.

-Evlence beni unuttun diyordum ama bebekten sonra hiç aramaz oldun Gözde. Kırılıyorum vallahi, dedi. Bir gün ben de evlenirsem senin gibi bahaneler bulmadan arkadaşlarımı sık sık arayacağım, bak görürsün.

Gülümsedi Gözde. Gözlerinin altı yorgunluğunu belli ediyor, dağınık saçları eski Gözde'yi aratıyordu. Verilen sözler, köklü değişikliklerle yerle bir oluyor sorumluluk artıkça kendine ayrılan zaman azalıyordu, anlamıyordu Serap. Keşke bir an evvel o da evlenseydi. Bu vefalı arkadaşı ne çok istiyordu evlenmeyi, yuva kurmayı. Gözde arada ona kismet bulsa da bir türlü sona ulaşamıyordu. Her seferinde başka sorun çıkıyordu işte. Her

şeyini tüm ayrıntısıyla anlatırdı Gözde'ye. Kemal'i öve öve bitirememişti Serap. İş gücü yerinde, boylu poslu, zeki idi. Bu yaşlarda başka ne özellik aranırdı ki?

-Tamam, siteme başlama yine kuzucuk. İnan ki yorgunluktan gözümü açamıyorum. Bebek doğunca insanın eski rahatlığından eser kalmıyor, günün yarısı kucağımda. Babası gelince de yemek, bulaşık, çamaşır işlerini yapıyorum, diyerek çamaşırılığa serdiği oyuncak bebeğe aitmiş gibi görünen kıyafetleri gözüyle işaret etti.

-Öyle alıştıрма bence. Yatır beşiğe kendi kendine uyusun, yere minder at üstünde çırpınsın.

-Mümkün değil; ağlıyor, kucak istiyor, kokumu almak istiyor, bizi tanıyor artık. Yabancı kucağını hemen anlıyor.

-Ağlar ağlar susar ayol. Şimdiden şımar-tınız desene. Hiç doğru değil!

-Ağlayınca içim yanıyor Serap. Yanında olursam neden ağladığını anlamam kolay oluyor. Bana güvenmez büyüyünce yoksa.

-Yapma Allah aşkına, nasıl hatırlayacak? Çok komiksin, dedi Serap.

Anlaşılan Utukucuk size bağlanma büyü-sü yapmış. Kendine bağlamış, bırakmıyorsun işte. Ben de o büyüden Kemal'e düşünüyorum, başka çare kalmadı, diye ekledi.

Kahkaha atarak saçlarını savurdu. Gözde bebeği uyanacak korkusuyla kollarını iyice sarmaladı.

-Bağlanma öyle büyü müyü ile olmuyor cicim. Sevgi, ilgi, fedakârlık ile oluyor.

-Yabancılar bebeğinizi ayrı odada yatırın, diyorlar, sen hiç duymadın mı?

-Sen bakma onlara, onlar da sevgi, bağılılık bizim gibi değil. Olumlu bağılılık iki yaşa kadar çok önemli.

-Bana Kemal bağlansın yeter, bu büyü işini ciddi ciddi düşünüyorum Gözde.

-Şışt... Uyudu, beşiğine yatırıp geliyorum.

Dikkatle kalktı yerinden, beşiğine yatırdı, üzerine kenarı örgülü pazen battaniyeyi örttü. Salona geldiğinde eşinin aradığını görüp telefonu açtı. Gözde'nin uğradığını, Utku'nun uyuduğunu, iyi olduğunu, pudrasının bittiğini, akşama yemek yapamadığını fısıltıyla söyledi.

Kapatır kapatmaz Serap'ın kendisine gıptayla baktığını fark etti.

Elinde telefon Kemal'den haber bekliyordu.

-Ne güzel, eşin de ilgileniyor. Benim eşim de böyle olur mu?

-Maşallah de. Elbette ilgilenmeli. Babalık kâğıt üzerinde kalmamalı.

Altını bile değiştiriyor. Onun kucağında da uyuyakalıyor. Seninki de öyle olur kuzucuk ama sanki senin kriterlerin farklı. Bilemem. 'İyi insan olsun,' dediğini hiç duymadım.

-Dur dur, mesaj yolladı, diyerek heyecanla telefona baktı.

Ardından son yudumunu içtiği kahvesinin fincanını aceleyle bıraktı.

Çantasını aldı. Gözde'yi öperken:

-Tam benim kafadan, bir falcı varmış 'önce ona gidelim,' dedi. Arar anlatırım sonucunu. Haydi, sen de çok bağlanma Utku'ya. Bakarken nutkun tutuluyor gördüm.

Gözde onu yolcu edip kapıyı kapatır kapatmaz eşine mesaj yazdı:

-Şimdi çıktı, haydi hayırlısı bakalım, falcı rolünü yapacak kadını iyice tembihleseydiniz. Bu sefer doğru kişi olduğuna inanmalı. Kemal iyi adamdır. Akşama görüşmek üzere.

BERGÜZAR

Bergüzar gönderdim o nazlı yâr'a
Resmimi duvara yasla sar diye
Bir mektup bir mendil benden hatıra
Elinle kenarın süsle sar diye.

Bir ömür geçse de unutmaz insan
İçimde anılar neler var bilsen
Yıllandıkça hayat değişir lisan
Dilinde adımı sesle sar diye.

Ayağın altında tozlu yol eyle
İster kölen eyle ister kul eyle
Kızgın ateşlerde yakıp kül eyle
Toz duman içinde isle sar diye.

Kırıldım ezildim gönlümü yordum
Ne bir vefa gördüm ne de gün gördüm
Divanda el pençe huzura vardım
Acıyıp lütfunla besle sar diye

Sevdanın demlenmiş sıcak çayında
Yüksek yaylalarda bir dağ köyünde
Bulutlar altında bahar ayında
Yağmurlar misali ısla sar diye.

Senden başka candan seven olmadı
Dilsiz kalem bundan bir gün yılmadı
Ayaz vurdu ömrüm kimse bilmedi
Üşütme gönlümü kış'la sar diye.

İsmet BOZKURT (Dilsiz Kalem)

*Hekimoğlu derler benim aslıma
Aynalı martin yaptırdım da narinim kendi
neslime*

Yüzyılı aşarak, dilden dile dolaşan Karadeniz yöresinde apayrı bir yeri olan Hekimoğlu türküsünü bilmeyenimiz yoktur. Bu türkü söylenince tabii olarak ilk olarak Fatsa, Ünye, İskefsir ve Ordu akla gelir. Hâlbuki yıllarca devletle, sevdiği kızın babası Gürcü Sefer Ağa, sevdiği kızın beşik kertmesi nişanlısı Seyyid ve onun gibi düşünenlerle mücadele eden Hekimoğlu, eşkıyalığının önemli bir bölümünü de İskefsir, Niksar yöresinde geçirmiştir. Özellikle Çamiçi yayla köylerinin ve Reşadiyeli ihtiyarların pek çoğu hatıralarında Hekimoğlu'na yer vermişlerdir. Hatta o, pişman olduğu, sıkışıp af dilemeye karar verdiğinde Niksar Kaymakamlığı'na dilekçe ile müracaat etmiştir. Biz Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nden temin ettiğimiz belgelerler, aile ile görüşmeler, bu konuda yayınlanan eserlerle diğer yazılı ve sözlü kaynaklara dayanarak Hekimoğlu'nun kısaca hayatına değineceğiz.

TÜRKÜNÜN DERLENMESİ

Hekimoğlu türküsünü, büyük folklor araştırmacısı, Muzaffer Sarısözen ve ekip arkadaşları -Halil Bedii Yönetken ve Teknisyen Rıza Yetişen- yedinci derleme gezisine çıktıkları 20 Temmuz 1947'de Fatsa'da Şükrü Şenses adındaki kaynak kişiden, 28 Temmuz 1947'de de Reşadiye'de Hasan Ünal'dan derlemişlerdir. Türk Halk Müziği Sanatçısı Ümit Tokcan ise bu türküyü çargâh makamında (4/4'lük ritm) notaya almıştır. Türkü, TRT 110 numaralı arşiv kaydındadır.

HEKİMOĞLU İBRAHİM 'İN NİKSAR'DAKİ İZLERİNE DAİR

Hasan AKAR

NİKSAR VE HEKİMOĞLU

Hekimoğlu'nun Niksar'la bağlantılarını ilk kez "Millî Mücadele Yıllarında Niksar" kitabını hazırlarken "Savaş yıllarındaki Niksar'daki çeteler" konusu ile ilgili araştırma ekibimizle 1996 Ekim ayında gittiğimiz Arpaören köyündeki Ali Rıza Ağcayazı'dan

(1926-1998) duymuştum. Çünkü onun babası da zamanın çetelerinden ve İzmir'in kurtuluşunda Arap atıyla şehre giren ilk süvarilerden Kara İzzet Ağa idi. Dolayısıyla o günleri babasından dinlemiş, hafızasına iyi not etmişti.

İkinci kez tez olarak Niksar'daki yaşanmış olayları, hikâyelerini ve türkülerini alarak (Palöçüğün Şakir'in Türküsü) çalışma yapan öğrencim Pınar Ağca ile 2005 Şubat'ında Cedit Mahallesi Muhtarı, adı geçen türküdeki kişinin torunu, Şakir Pişkin' in evinde ihtiyarlardan öğrenmiştim.

Onların anlattıklarına göre: Çamiçi çetelerinin başı Çamiçli Coruk Veli ile Karadeniz çetelerinin başı olan Hekimoğlu İbrahim'in arası çok iyi değildir. Aralarında kıskançlıktan kaynaklanan ve gittikçe tırmanan bir gerginlik vardır. Bu çeteleşme hareketinin içinde Çarşambalı Kadı Hasan'ın oğlu ve Şakir Ağa'nın kayınpederi Ali Bey de vardır. Bir yandan devlet işleri diğer yandan da çetelerle uğraşmak zorunda kalan Niksar Kaymakamı bu husumetin bitmesini, tarafların birbiriyle barışmalarını istemektedir.

Her iki tarafı buluşturmak için Ali Bey'in Erikli Yaylası'ndaki yerinde bir davet verilir. Bu yemeğe davet edilen çete reisleri ve arkadaşları eksiksiz katılırlar. Önce Niksar Kaymakamı konuşur: "Her iki tarafın boşuna birbirlerine düşmanlık beslediğini, bugünden iti-

baren bunun kalkmasının faydalı olacağını” söyler. Sonra sırasıyla Coruk Veli, Hekimoğlu İbrahim ve Palöçöğün Şakir konuşarak aralarında anlaşır barışırlar. Ancak Palöçöğün Şakir’in “Veli Ağa ve diğerleri bu yemekte iken hiçbir husumetim olamaz ama buradan ayrıldıktan sonra doğrusu onlara çok fazla (Hekimoğlu İbrahim’i kastederek) güvenemediklerini” söylemesi biraz hoşnutsuzluk yaratırsa da herkes bu yemekten memnun ayrılır.

Bu sözlerde biraz da bir üstünlük yarışı ve kıskançlığın olduğunu söyleyebiliriz.

1999 yılında Başçıftlık kasabasında meşhur Zurnacı Çakır Ustanın oğlu Ali’den ve İstanbul’da ikamet eden Hasan Usta’dan da bu konularla ilgili bilgi almıştım.

HEKİMOĞLU İBRAHİM’İN HAYATI

Fatsa’nın Yassıtaş köyünde doğan Hekimoğlu İbrahim’in doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber; 1860 sonrası olarak anlatılanlara dayanılarak kayıtlanmaktadır. Evin tek erkek çocuğu olan İbrahim, küçük yaşta babasını kaybedince annesiyle birlikte yoksulluk içinde büyür. Zamanla uzun boylu, sarışın, yakışıklı bir delikanlı olan İbrahim dürüstlüğü ve yiğitliği ile çevresinde tanınır. Kuvveti ve silah atıcılığındaki ustalığı ile diğer arkadaşları arasında fark edilmekteydi.

Karadeniz’de lakaplar bir gelenek olduğundan İbrahim’e de dedesinden dolayı Hekimoğlu denilmekteydi. Adından ziyade o bu lakapla anılmıştır.

O yıllarda Korgan yöresinde (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) muhacirlerinden Sefer Ağa adında varlığı yerinde bir Gürcü Beyi yaşar. İbrahim de bu ağanın Karataş köyündeki değirmeninde çalışmaya başlar.

Onun boylu boslu Fadime adında narin, güzel bir kızı vardır. Kızı nice ağalar, beyler ister ama kız beşik kertmesi denilen bir adetle -nişanlı olduğu şeklinde de anlatılan- Gürcü Beyi Seyyid’e sözlüdür. Fadime, bir gün babasını görmek üzere değirmene geldiğinde Sefer Ağa’yı bulamaz. Onun yerine İbrahim karşılar ve göz göze gelince aşk aynasında bulur kendini. Seveda bu ne ettirmez ki insana ara sıra gizlice buluşmaya başlarlar.

Seyyid Ağanın yeğeni Yusuf bir gün

yine onları konuşurken yakalayınca işin boyutu değişir. İbrahim’i yaptığı bu davranışın yakışmadığını söyleyerek uyarır ve amcası Seyyid Ağa’ya ihbar eder. Gelişen bu olumsuz durumlar üzerine Sefer Ağa kızını evde, bir odaya hapseder. O zamanki geleneklere göre Gürcüler kendi soylarına kız verip alırlar. İbrahim’in ne haddinedir bir ağa kızıyla evlenebilmek?

İbrahim de Fadime’ye bir zarar gelmesin diye değirmendeki işinden ayrılıp Yassıtaş’taki evine kapanır. Yassıtaş köyü ile Karataş köyü arasında alışverişler kesilip, soğuk rüzgârlar esmeye başlar. Köy muhtarı bu sıkıntıyı gidermek için İbrahim’e başvurup senin Gürcü delikanlılarla aran iyidir diyerek Seyyid Ağa ile görüşmesini talep eder ama İbrahim ihtiyatlı davranarak bu işi kabul etmez.

DÖNÜŞÜ OLMAYAN BİR OLAY ve DAĞLARI MESKEN TUTMASI

Haber salınır tezden İbrahim’e arkadaşlarından ve ağanın adamlarından Hasan vasıtasıyla” Seyyid Ağa sana bağ evinde ziyafet verecek, teke tek buluşalım, görüşelim.” Mesajı iletilir. İbrahim akıllı delikanlıdır. Silahını kuşanır denilen yere arkadaşlarına “domuz avına gidiyorum” diyerek evden ayrılır. Ama Seyyid Ağa’nın niyeti bellidir, düşmanlık içerisindedir. Altı silahlı adamıyla İbrahim’e tuzak kurmuştur büyük bir yaylım ateşi açarlar. İbrahim çatışmada kendisine silah çekmeye kalkışan Yusuf’u öldürür ve bu ateş çemberini güçlkle yarararak canını kurtarır. Artık onun için dönüşü olmayan bir savaş başlamıştır. Teslim olsa hapishanelerde ya çürüyecek ya da Seyyid Ağa’nın adamları tarafından orada suikasta kurban edilecektir. İbrahim teslim olmaksızın dağları seçer.

Yusuf’un cenazesi köye getirilir ve Gürcüler matem havasına girerler. Sefer Ağa ertesi günü Fatsa’daki Zaptiye Karakolu’na durumu bildirir. Şikâyet üzerine Yassıtaş köyüne giden zaptiye çavuşu Hekimoğlu ailesinin evlerinin gece yarısı atlı silahlı kişilerce alt üst edilip camlarının kırıldığını muhtardan öğrenir.

Olaydan sonra birkaç gün ormanlarda saklanan ve yakın köylerden yiyecek tedarik eden İbrahim gizlice Kumru’ya giderek arkadaşları Hüseyin ile görüşerek kendi köyüne ula-

şıp annesine sağ olduğunu bildirmesini ister. Yassıtaş köyüne giden Hüseyin hem annesiyle hem de muhtarla görüşerek gerekli bilgileri verir. Muhtar bu görüşmede İbrahim'in yeğenleri Büyük ve Küçük Mehmet'in ormanda odun keserken Gürcüler tarafından silahlı baskına uğradıklarını bu yüzden köyü terk edeceklerini de anlatır.

İLK ÇETENİN KURULMASI

İbrahim'in en yakın arkadaşlarından olan Gedik Halil de bu olaydan çok etkilenip işini bırakıp ona yardım etmeyi planlamıştır. Hüseyin gece karanlığında silahlanan bu üç kişiyle Kumru'nun yolunu tutar. Hüseyin'in kulübesinde buluşan bu kişiler uzun uzadıya planlar yaparak ertesi günü çete olarak Niksar'a doğru yola çıkarlar. Burada da birtakım çeteler vardır kendilerine yardımcı olabilecek. İlk zamanlar birkaç baskın ve dağa adam kaldırarak para sıkıntısından kurtulurlar.

Bir yıl sonra da çetesini on bir kişiye ulaştırır. Tokat, Niksar, Reşadiye, Akkuş, Ünye, Zile ile Karadeniz kıyıları geniş ormanlıklarda at koşturarak Hekimoğlu adıyla Karadeniz'de ünlenerek dilden dile dolaşır.

Bundan sonra çevresindeki nüfuzunun da etkisiyle Sefer Ağa ve Seyyid'in yanında devlet güçleri, Hekimoğlu'nun yanında da halk vardır. Kumru, Korgan, Fatsa, Ünye, Niksar, Perşembe, İskefsir, Kümbet, Karagöl, Çambaşı, Akkuş yaylaları onun evi ocağı olacaktır.

Hekimoğlu yörede ırza, namusa çok düşkün, ahlaklı bir kimse olarak tanınır. Özellikle bu maceralı hayatında zenginden alıp fakire dağıtması, yoksul halkla dostluk kurması şöhretini daha da artırır. Bu yüzden halk kendine kucak açar, barınmasını sağlar ve onu kolay kolay ele vermez.

KIR SERDARI HULUSİ AĞA

Hükümet, Hekimoğlu'nu yakalamak için bir Gürcü köyü olan Salihli'den cesareti, vuruşu ve gözünün peklığı ile tanınan Tahmasoğlu Hulusi Ağa'yı kır serdarı tayin eder. O dönemlerde eşkiya takibinde sivil bir kişiye yetki vermek usulü vardı. Bu işte de çoğu kez affa uğramış eski eşkiyalar kullanılırdı. Bunlara kır serdarı adı verilir kendilerine aylık bağlanırdı. Hulusi Ağa'nı para ihtiyacı yoktu

sırf Gürcülerin intikamını almak için bu işe girişmiştir.

Hulusi Ağa kısa sürede para vererek kendine bağlı adamlar tutar. Bunlardan Hekimoğlu'nun Bohça Armut (Bozcaarmut) Yaylasında bir evde olduğunu öğrenir. Zaptiyelerle de iş birliği yapıp bulunduğu yeri kuşatır. Düello gibi geçen çatışmada Hulusi Ağa Hekimoğlu İbrahim'in martinden çıkan kurşunlarla vurulur ve bir müddet sonra adamlarının kucağında ölür. Hekimoğlu ve arkadaşları saklandıkları evin fırın duvarını delerek kaçmayı başarırlar.

Hulusi Ağa'nın ölümü Karadeniz'de büyük yankılar uyandırır. Yöredeki Gürcüler günlerce yas ilan ederler. Hulusi Ağa'nın Salihli köyünden akrabası genç Gürcü delikanlılarından Dadyan Arslan'ı derinden yaralar. Onun intikamını almak için yemin eder. (Bazı sözlü kaynaklar Dadyan Arslan'ın Hulusi Ağa'nın anne bir, baba ayrı kardeşi olduğunu belirtmektedir) Hekimoğlu İbrahim bu olayın yöredeki yankılarını da hesap ederek bazı tedbirler alır. İlk iş olarak maiyetindeki adamların çoğunu dağıtarak köylerine gönderir. Yanında sadece Gedik Halil ve yeğenleri Mehmetler kalır. Uzak bir dağ köyüne çekilerek sessizce yaşamaya başlar. Burada helal süt emmiş, Niksar'ın Hosaf (Yalıköy) köyünden bir kız Zülâle ile evlenir. (Bu evlilikten onun ölümünden sonra bir kızı-Ayşe- doğacaktır).

Artık uzunca bir süre gözden uzak olmayı, olayların küllenmesini beklemeyi düşünür.

AF BEKLENTİLERİ -YAKALANMASI İÇİN KONULAN ÖDÜL

1908'de İkinci Meşrutiyet ilan edilir. Af çıkarılır. Yassıtaş Muhtarı Hekimoğlu'nun saklandığı köye giderek bu durumdan onu haberdar ederek köye dönmesini ister. Hekimoğlu: "Aftan yararlansam da dağdan indiğim gün beni asla sağ koymazlar" Diye haklı endişelerini dile getirir. Devlet te onun bulunduğu yeri bildirecek ya da ölü, sağ olarak ele geçirilmesine yardımcı olanlara büyük bir para ödülü koyar.

Bu ödülü alabilmek için Niksar Jandarma Bölük Komutanlığı'nda görevli Hacı Nuri Çavuş onu takibe koyulur. İftira ve değişik

propagandalarla halk nazarında onun itibarını düşürmeye çalışır. Bunlardan biri de Hekimoğlu İbrahim'in Kılıgeriş (Yeşilçam) ve Hanyeri köylerindeki kilisesi papazları ile irtibat kurarak din değiştireceği şeklinde devleti de etkileyen ve resmi kayıtlara geçen olumsuz iftiralaradır.

Hekimoğlu İbrahim zamanla hayatın hep eşkıyalıkla devam etmesinin doğru olmadığına bilincine varır. Niksar Kaymakamlığı'na ve Redif Binbaşılığına Ünyeli bir şahıs aracılığıyla hukuki hakları saklı kalmak kaydı ile affedilmesi hususunda dilekçe gönderir ayrıca sözlü haberler de iletir. Ancak Sivas Vilayeti, Tokat Mutasarrıflığı ve Niksar Kaymakamlığı'na gönderilen yazışmalardan anlaşıldığı gibi affedilmesi yönünde ağırlıklı görüşlerin ortaya çıkmasına rağmen bu isteği kabul edilmez.

Karadeniz ve çevresinde eşkıyalığın yoğunlaştığı bu dönemde Ordu, Fatsa ve Niksar'da "Çeteler Kanunu'nun uygulanması istenir. Trabzon Valisi Mustafa, Dâhiliye Nezareti'ne 4 Kasım 1325 tarihinde Fatsa'dan telgraf çeker. Lakin 7 Kasım 1325 tarihinde cevaplandırılan yazıda bu teklif olumsuz karşılanır.

DADYAN ARSLAN'IN HEKİMOĞLU'NU YAKALAMA ÇALIŞMALARI

Dadyan Arslan onun aftan yararlanıp dönüşünü bekler ancak beklentisi boşa çıkınca başkaca planlar yapmaya başlar. Hekimoğlu İbrahim'e Sefer Ağa'nın davetini yapan Karataş köyünden Hasan da boş durmayarak Yassıtaş Muhtarına Hekimoğlu'na iletilmek üzere bir mektup verir. Mektubu götürme konusunda kararsız kalan muhtar iki gün sonra Fatsa'ya iner. Hekimoğlu'nun saklandığı köye giderek mektubu verir. Mektubu okuyunca bunun bir tuzak olduğuna kanaat getirirler.

Mektupta "Önümüzdeki ayın ilk cuma günü akşamı seni son ayrıldığımız yerde bekleyeceğim. Sana çok ihtiyacım ve söyleyeceklerim var "Deniliyordu. Mektubun altında ise sadece bir "F "harfi bulunuyordu. Hekimoğlu

bu tuzağa düşmemek için kendini hazırladı. Arkadaşlarıyla görüşerek yalnız başına bir yere gitmesi gerektiğini söyledi. Yanına sadece tabancasını alıp verilen randevu yerine giderek kendisine siper olacak bir ağaca çıktı. Gelen kendisi için verilecek para ödülüne kavuşmak için heveslenen, mektup senaryosunu hazırlayan Hasan'dan başkası değildi. Sessizce aşağıya inerek Hasan'ı etkisiz hale getirdi. Suçunu itiraf etti ama hak ettiği cezasını kulağının birini kendi keserek köyüne döndü. Bu olay Hekimoğlu'nun ününe bir ün daha kattı.

Diğer tarafta Dadyan Arslan Hekimoğlu'nu kovalamaktan vazgeçmiş olduğunu yayıyor, hatta onun lehinde imiş gibi sözler söylüyordu. Zaptiyelerin de işi gevşetmeleri, Gürcülerin ortada görünmemeleri Hekimoğlu'nu rahatlatmıştı. Yanındakilere yeniden yol vermiş Gedik Halil ve yeğenleriyle kalmıştı. Özellikle evlendikten sonra kendisine daha olumlu yeni bir yol haritası çizmişti.

HEKİMOĞLU'NUN YEĞENLERİ MEHMETLERİN ÖLDÜRÜLMESİ

Bu sırada bir gün yeğenleri bir iş için Tepelalan köyüne gideceklerini söyleyince hemen izin verdi. Ancak köyün muhtarı Kırallıoğlu Hasan Ağa Dadyan Arslan'ın para karşılığı elde ettiği insanlardandı. Mehmetlerin köye geldiğini öğrenince Salihli köyüne giderek onları ihbar etti. Ertesi günü Dadyan Arslan Fatsa'ya inerek Zaptiye Karakolu komutanına durumu bildirdi. Birlikte plan yaparak gece yapacakları baskına hazırlandılar. Dadyan Arslan ve adamları ile zaptiyelerin yaptıkları baskınla teslim ol çağrısı bile yapılmadan Mehmetler delik deşik edilerek öldürüldü. Hekimoğlu'nun iki yeğeninin öldürülmesi, cesetlerinin Fatsa'ya getirilmesi çevrede büyük yankı uyandırdı. Yassıtaş Muhtarı Hekimoğlu'nun yanına giderek hem üzüntüsünü paylaştı hem de intikam almaması devletle başa çıkılamayacağı yolunda onu ikna etmeye çalıştı Hekimoğlu ve Gedik Halil'e göre bu baskını gerçekleştiren zaptiyelerin dışında işin içinde başkaları da vardı. Kaldıkları yeri ihbar eden mutlaka biri olmalıydı. Nihayetinde

yeğenlerinin vurulduğu Tepealan köyüne giderek ihbarcının bulunmasına karar verdiler.

HEKİMOĞLU'NA KURULAN TUZAK GEDİK HALİL'LE VURULMALARI

Hekimoğlu'nun Tepealan köyüne geleceğini hesap eden Dadyan Arslan da muhtarla görüşerek onu da burada yok ettirmenin planını yaptı.

Beklenen oldu ve Hekimoğlu İbrahim arkadaşısı Gedik Halil ile gece Muhtar Kıratioğlu Hasan'ın kapısını çaldı. Evi arkadaşına arattıktan sonra muhtarı sıkıştırarak ihbar edeni sordu. Kıratioğlu artık temkinli idi, konuyu araştırmaya anlaştıkları gibi saat başı eve gelerek Hekimoğlu'na bilgi vereceğine dair söz verdi.

Evden dışarı çıkan muhtarı köyü kuşatmış olan zaptiyeler takip ederek Dadyan Arslan ve zaptiye çavuşunun bulunduğu eve götürdüler. Ondan kaç kişi olduğunu öğrendikten sonra muhtarın evin karşısındaki evden zaptiye çavuşu üç kez Hekimoğlu'na seslenerek teslim olmalarını istedi ama karşılık alamadı. Düşükleri tuzağı anlamışlardı ama iş işten geçmişti. Evin arka kapısından çalılıklara doğru koşarken Hekimoğlu İbrahim ve çocukluk arkadaşısı Gedik Halil ardı arkası kesilmeyen kurşunlarla hayata veda ettiler

Ölüm tarihi kaynaklarda farklı olarak geçse de Canik Mutasarrıfı Necmi Bey imzasıyla Dâhiliye Nezareti'ne gönderilen 1329 (27 Nisan 1913) tarihli telgrafa göre Hekimoğlu 13 Nisan 1913 tarihinde kendi köyü olan Yassıtaş'ta vurulmuştur. Bazı kaynaklar ise vurulduğu yerin Korgan/Tepealan köyü olduğunda birleşmektedirler.

Yapılan otopside vücudunda yüz bir kurşun, iki bıçak yarası tespit edilir. Cenazesi Fatsa'da OrtaYeni Cami'nin çevresindeki mezarlığa cenaze namazı kılınmadan gece gizlice gömülür.

ŞİİR KUŞLARI

Dirimsel şiir kuşları ötüş ötüş aşır tanı
Dize dizerek ağlıyor göz dökerek banağıma
Sevi dili kokuşları şiirin özge vatanı
Heceleyerek çağlıyor gül ekerek yanağıma

Can kokuşlu nevrüz günü kurtla kuzuyu sesleyip
Yerle göğün en özgünü Anka'yı ödle besleyip
Türk iline has gülgünü Kaf Dağı'nda kafesleyip
Pasa kuş sütü sağlıyor gök ağızlı çanağıma

Yel saçının tek teliyle Sırat'a meydan okuyor
Taş kınalı yek eliyle otağa kilim dokuyor
Gül teni gönül seliyle yunmuş fesleğen kokuyor
Güle oynaya dağlıyor nü uzanıp sunağıma

Mariana'da aklanmış ağzındaki her bir inci
Megalodon'la saklanmış görmesine hiçbir cinci
Ayyur ehlince taklanmış evrende varlık bilinci
Perçemine bel bağlıyor çul sererken konağıma

Baş boyuna varmış çimen gün geceye baş
eğmeden

Kılı kırka yarmış Çimen kirpik kirpiğe değmeden
Kozasında kurtla çimen gönlünü usa yeğmeden
İpek böceği yağı

Nermin AKKAN

RASTGELE

Fatma PEKŞEN

Ne güzel bir milletiz biz. Tatlı dilli, hayırdualı, yardımsever... Gözümüzü açtığımız an, aile efradımıza "sabah-ı şerifleriniz hayırlı olsun" deriz. Günaydın, hayırlı sabahlar vs. Sonra da "iyi uyudunuz mu? Geceniz nasıl geçti?" eğer evde bir misafir ağırlamışsak, "yatağınız rahat mıydı?"

Uykunuzu aldınız mı?"

Kolay gelsin, bereketli olsun, Allah bol satışlar nasip etsin, güle güle giyesin, güle güle oturasın, güle güle kullanasın, hayrını göresin. Sıhhatler olsun, Allah başka acı göstermesin, sabrı cemil niyaz etsin. Yolunu açık etsin, bereketli olsun, gene buyurun, afiyet olsun, ziyade olsun, işin rast gelsin... Gün içinde kaç kere rastladığımız, alışık olduğumuz için kıymetini pek de bilemediğimiz sözlerimizden bir kaç.

Yüreği yufka, ağzı dualı varlıklarız. Hava kararıp da gök gürlemeye başladığında damı akan birisi var mı diye hüzünlenir, karda kışta hayvanlar karnını nasıl doyuracak diye telaşa düşer, başı önünde giden bir aile reisi için, "inşallah evine bol kazançla gidiyordur" dileğinde bulunuruz.

Sabah erkenden ailesinin rızkı için dükânını açan esnafa bol satışlar temenni etmekten tutun da ufacık camlı kutusundaki esanslarının satıcılığını yapan esansçıya, tablasından ekmek parasını çıkarmaya çalışan simitçiye kadar hayır dileriz. Her işin başı besmeledir düsturuyla hareket ederiz.

İşte bundan dolayı cümle insanımızca besmele ile anahtarlar kilide sokulur, besmeleyle kontak çalıştırılır, besmeleyle adım atılır, besmeleyle günün rahat geçmesi arzu edilir. Hangi işe başlanırsa başlansın rast gitmesi, kolay geçmesi umulur.

İşte insani taraflarımızın getirisiyle, do-

ğum, hayat ve ölüm üçgeni içine sıkışıp kalan, hem çok uzun, hem de çok kısa olan ömrümüzde birçok gelenek, görenek, özellikle de sözlü kültür canlı kalmıştır.

Sözlü kültürümüz hakikaten öylesine güçlü ki. Dededen nineden toruna naklolunan birçok hasletimiz gibi bu sözlerimiz de, -tökezlemiş gibi görünse de- çok şükür ki halen yaşamaya devam ediyor.

Her birinde ayrı incelik olan birçok ayrıntıyı barındıran yurdumuzda gün geçmiyor ki konuşma dilimizle ilgili yeni bir haber ortaya çıkmasın. Tarama sözlükleri, meslek dallarıyla ilgili olan sözlükler, önemli yayınevlerinin çıkardığı çeşitli sözlükler, sıkıntılı bir süreç yaşadığımız şu dönemde insanın içine su serpecek nitelikte.

Göç alıp göç veren, medeniyetlerin keşişme noktası olan yurdumuzda, içinde yüzdüğümüz nimetler kadar mühim olan bu sözlüklerin yayınlanıyor, bu sözcüklerin yaşıyor olması her gün nemalandığımız bir hazine sandığı değil de nedir ki?

Basit bir ev eşyasında bile kullanma kılavuzu bulunuyor. Bunun hazırlanması dahi iş sayılıyor, teknik bir takım çalışmalar gerektiriyorsa, varın bir sözlüğün hazırlanma sürecini, emeğini düşünün.

Kelimelerin birbiriyle izdivacından oluşan maniler, türküler silsilesini, atasözlerini, deyimleri, duaları, bedduaları, günlük konuşma dilini, yurdun her bir köşesinden ayrı ayrı kanatlandırmak, güzel ciltlerle sabitlemek, bilmeyene öğretmek, unutana yeniden hatırlatmak, yarına mühim bir miras olarak bırakmak, adına vatan aşkı denilen duygunun bu türlü tezahürü olsa gerek.

Edebiyat dünyasının fındık altını sayılan, çoğu zaman da küçümsenen manilerin bile

boyundan büyük işleri oluyor. Kimi zaman mektuplara can katıyor, kimi zaman başka işlere.

Bilindiği üzere tarlaya tohum atılırken söyleneninden tutun da, değirmenden gelen bulguru elemeye varıncaya değin birçok işte maniler, coşturucu sözler, çeşitli komutlar, ek serisi imeceyle yapılan işlerde kolaylık sağlamakta.

Ekin yolma, yün tarama, bulgur çekme, yarma dövme, halıya kilime nakış dizme, çorap örme için bile mani düzmüş insanımız. Özellikle de isimsiz şair sayacağımız kadınlar...

Hizaya getirmek, harekete geçirmek, birlikteliği sağlamak, zafere ulaşmak için yapılan bu türden şahlanışların birisi de mehteran bölüğünce dile getirilmiştir. Daha fethedilecek beldelere gitmeden mehteranın gümbürtüsü, gül bankların yürekler titreten nidası kulaklara ulaşmıştır.

"Ustasız kâr haramdır" der eskiler. Ustaların ustası, pir kabul edilenler olur her meslek erbabınca. Terzilerin piri, demircilerin piri, nalbantların piri bulunur da keçecinin, semercinin, Tırpancı'nın türküsü manis, coşturucusu olamaz mı? Marşların doğuş hikâyesi dahi bu düşünceden hareketle ortaya çıkmıştır diye düşünüyorum. Hatta maçlarda yapılan tezahüratlar bile...

Kulağımıza anlamsızmış gibi gelen "Hey, hop, vira, haydi, bir iki üç!" türünden kelimeler bile bu birlikteliği sağlayan, başlatan komutlardandır. Annelerin ninelerin dudaklarından dökülen ninniler de aslında uykuya geçiş komutudur.

Geçenlerde rahmetli Ahmet Yüksel Özemre'nin "Hasretini Çektiğim Üsküdar" adlı kitabını okudum. Ne zaman yayınlanmış olursa olsun, bir kitabı, dergiyi, yazıyı yeni okuyorsam yeni kabul ediyorum. Yazarının ağzından Üsküdar'ın eski dönemlerini anlatan bu eserde, heyecan, hayıflanma, iç çekme, gıpta etme gibi duyguları bir arada yaşadığımı itiraf edeyim.

Dikkatimi çeken bölümlerden birisi olan Üsküdar Balıkçıları'nda, eski balıkçıların coşkulu tezahüratları şu satırlarla anlatılıyordu:

Üsküdar'da Kuşkonmaz/Şemsi paşa Camii'nin önünde, kuşluk ve ikinci vakti Salih Çelik su Reis'in riyasetinde volu çevrilirdi. Se-

nede yalnızca birkaç gün, balığın pek bol olduğu günlerde 18 arşınlik ağ kullanılırdı. Bu ağı çekmek için Salih Reis'in tayfasının gücü yetmezdi. Hem gerekli bilek gücünü temin etmek, hem de istisnai volilere bir coşku katmak için Üsküdar'ın Selamsız semtinden celledilen Çingeneler balıkçı burnunda yer alır; davul dümbelek gırnata ile epey şamata koparak Üsküdar ahalisinin Kuşkonmaz Camii'nin rıhtımına akmasını temin ederlerdi.

Böylece ağı çekmek için yeterince adam toplanmış olurdu. Ağı çekerken davudî sesli bir çığırtkan milleti coşturmak için "Olsaydı şimdi!..." diye bağırır, buna bütün hâzırûn "Hey Allah!" diye karşılık verirdi. Çığırtkan "Bir baba hindi!" diye bağırır, hâzırûn "Hey Allah!" diye nakaratı yapıştırırdı.

"Pilav da zerde" nidasına hâzırûnun "Hey Allah!" nakaratına mazhar olur, "Kaşık da nerde?" ve gene "Hey Allah!". Arkasından "Aman da kozma!", gene "Hey Allah!", akabinde "Ayakları bozma!", gene akabinde hâzırûnun cevabı "Hey Allah!" gelirdi. Bu safhadan sonra, neşe artar ve aynı minval üzere her seferinde gene hâzırûnun "Hey Allah!" nidasıyla, karşılıklı atışmalar, dokundurmalar gırla gider, voli neşe, dostluk ve muhabbet içinde son bulur; balıklar da rıhtıma alınmış olurdu.

(Voli, iki balıkçı kayığıyla genişçe atılan ağın, iki grup halindeki balıkçıların ağları karaya çekmesiyle elde edilen balık avlama biçimine denirmiş. Dördü Üsküdar'da olmak üzere, İstanbul Boğaziçi'nde tam 64 voli yeri bulunmuş. Her volide yüzlerce kilo balık çıkarmış) * Ahmet Yüksel Özemre, Hasretini Çektiğim Üsküdar, Kubbealtı Yay. İstanbul.

Şöyle bir düşünüyorum da. Çok zenginiz çok. Zenginlik illa da elle tutulur maddi zenginlikten ibaret değildir. Manevi zenginliğimiz de had safhada.

Medeniyetin üç M'sinden, yani mutfak, mimari ve musikiden nasibini haylice alan cennet yurdumuzun kim bilir başka köşelerinde ne gibi komutlar, maniler, temenniler, dualar canlı canlı yaşamaya devam etmekte.

Daha çok balık avını çağrıştırmakla birlikte güzel bir dilek olan yazı başlığımızla konuma noktayı koyayım: Rastgele. Hepinizin işi rastgele!

*Ev Dışı Tüketim (E.D.T)
-18 Soğuk Hava Depoculuğu
-18 ve +5 Gıda Lojistiği*

***Dondurulmuş
Lezzetler...***

MEHMET CONAĞASI ORT. GIDA SAN. ve TİC. A.Ş.

Organize Sanayi Bölgesi 10. Cad. No:7 Melikgazi / Kayseri

Tel: 0(352) 321 38 38 - Faks: 0(352) 321 38 45

info@metegida.com.tr

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı dergimizin abonesidir

